

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

11.07 - МКР.1534 «С» 2022.10.21 038 ПЗ

Скіданова Дар'я Олександрівна

2023 р.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

УДК 336.7:334
ПОГОДЖЕНО
Декан економічного факультету

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри фінансів (в.о.)

Анатолій ДІБРОВА
(підпис)
" " 2023р.

Наталія ШВЕЦЬ
(підпис)
" " 2023р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему
«Управління фінансовими ресурсами підприємства»

Спеціальність 072 – "Фінанси, банківська справа та страхування"
Освітня програма Фінанси і кредит
Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

Гарант освітньої програми
к.е.н., доцент

Руслана ОПАЛЬЧУК

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи
д.е.н., доцент

Олена ЛЕМІШКО

Виконала

Дар'я СКІДАНОВА

Київ – 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан економічного факультету

д.е.н., професор _____ **Анатолій ДІБРОВА**

2022 р.

ЗАВДАННЯ

до виконання магістерської кваліфікаційної роботи студенту

Скідановій Дар'ї Олександрівні

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Спеціальність 072 "Фінанси, банківська справа та страхування"

Освітня програма Фінанси і кредит

Орієнтація освітньої програми освітньо - професійна

Тема магістерської роботи: «Управління фінансовими ресурсами підприємства»

Затверджена наказом ректора НУБіП України від "21" 10. 2022 р. №1534 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру 2023.11.06

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: офіційні сайти державних структур, інформаційно-аналітичні агентства

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретичні засади управління фінансовими ресурсами підприємства

2. Практичні аспекти управління фінансовими ресурсами підприємства

3. Напрями удосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства, підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

Перелік графічного матеріалу: таблиці, рисунки, схеми

Дата видачі завдання "23" жовтня 2022р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи

Олена ЛЕМІШКО

Завдання прийняв до виконання

Дар'я СКІДАНОВА

РЕФЕРАТ

Магістерська робота складається із вступу, трьох взаємопов'язаних між собою розділів та висновку. В кінці роботи наводиться список використаних джерел на 60 пунктів. Основний текст магістерської роботи викладений на 72 сторінках комп'ютерного тексту.

При написанні роботи були використанні чинні нормативно-правові акти, навчальна та наукова література, а також періодичні джерела, що визначають мету та завдання дослідження.

Актуальність роботи. У ситуації зі зростанням впливу фінансової та політичної нестабільності на національну економіку, основними факторами успішного розвитку вітчизняних підприємств у далекоглядній перспективі є визначення чіткої стратегічної мети та створення ефективної системи управління їх фінансовими ресурсами, орієнтованої на досягнення цієї стратегічної мети.

Метою роботи є визначенні шляхів покращення управління фінансовими ресурсами підприємства, вивчення основних аспектів управління фінансовими ресурсами сільськогосподарського підприємства, а також визначення методів та інструментів, які використовуються для оптимізації фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств.

Об'єктом дослідження є фінансові ресурси ТОВ «А.Т.К.», товариство яке здійснює виробництво сільськогосподарської продукції. У контексті дослідження фінансового управління об'єктом є фінансові ресурси підприємства, включаючи кошти, активи, зобов'язання, прибуток та інші фінансові компоненти, що впливають на ефективність діяльності підприємства.

Предметом дослідження є процес управління фінансовими ресурсами сільськогосподарського підприємства. Це включає в себе збір, аналіз та оптимізацію фінансової інформації, планування та контроль фінансових операцій, а також прийняття рішень щодо інвестування та фінансування діяльності підприємства.

Ключові слова: Фінансові ресурси, рентабельність, платоспроможність, капітал, кошти, ризики

НУБІП України

ЗМІСТ

ВСТУП..... 5

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА...... 8

1.1 Сутність та класифікація фінансових ресурсів підприємства..... 8

1.2 Теоретико-організаційні основи управління фінансовими ресурсами підприємства..... 22

1.3 Науково-методичні підходи до оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства..... 28

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА...... 36

2.1 Аналіз джерел формування фінансових ресурсів підприємства..... 36

2.2 Діюча практика використання фінансових ресурсів підприємства..... 47

2.3 Оцінка фінансових результатів діяльності підприємства..... 53

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА...... 59

3.1 Критерії оптимізації складових фінансових ресурсів підприємства..... 59

3.2 Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства..... 64

ВИСНОВКИ..... 67

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..... 75

ДОДАТОК А..... Ошибка! Закладка не определена.

ДОДАТОК Б..... Ошибка! Закладка не определена.

ДОДАТОК В..... Ошибка! Закладка не определена.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП УКРАЇНИ

ВСТУП

Актуальність теми. У ситуації зі зростанням впливу фінансової та політичної нестабільності на національну економіку, основними факторами успішного розвитку вітчизняних підприємств у далекоглядній перспективі є визначення чіткої стратегічної мети та створення ефективної системи управління їх фінансовими ресурсами, орієнтованої на досягнення цієї стратегічної мети.

Здобутки розвинених країн і розвиток сучасних методів управління підтверджують, що головною метою розвитку підприємства повинна бути максимізація його вартості. Умови на ринку вимагають акценту на підвищенні ринкової цінності підприємства та зростанні його привабливості для інвесторів. Ефективне управління фінансами вимагає постійного вдосконалення, послідовного застосування методів і інструментів, щоб фінансовий механізм підприємства найкращим чином відповідав на зміни у ринкових умовах та підтримував економіку ринку.

Для створення процесу управління фінансовими ресурсами підприємства, який би був якісним та ефективним, необхідно дотримуватися тенденції системності і комплексності. Це особливо актуально в умовах економічної та політичної нестабільності у світі, процесу глобалізації бізнесу, зростаючих підприємницьких ризиків та жорсткої конкуренції. Рівень фінансового потенціалу підприємства та характеристики фінансових ринків можуть розширювати або обмежувати можливості для залучення достатнього обсягу фінансових ресурсів.

Все це підкреслює необхідність розробки ефективної стратегії управління фінансовими ресурсами, яка є одним із ключових компонентів загальної стратегії функціонування та розвитку підприємства.

Значний внесок у розвиток теорії управління фінансовими ресурсами підприємств зробили як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, а саме: І.Ю. Бланк, Ю.Ф. Брігхем, Д.К. Ван Хорн, І.С. Гуцал, О.Д. Василик, О.Д. Заруба, О.Р. Квасовський, О.В. Кнейслер, В.В. Костецький, О.І. Купчинич, Д. Колліс, Л.О.

Лігоненко, А.А. Мазаракі, С. Монтгомери, К.В. Павлюк, В.Ф. Палій, А.М. Поддєрьогін, Ж. Рішар, Д.Г. Сігел, Н.Я. Спасів, В.І. Терьохін, О.О. Орлов, Р.Н. Холт та ін.

Проте й нині існують актуальні аспекти, пов'язані із розробкою та впровадженням ефективної стратегії та тактики управління фінансовими ресурсами підприємств, розглядуваними як єдина система, що підпорядкована загальній фінансовій та корпоративній стратегії функціонування та розвитку підприємства в умовах сучасної невизначеності та ризиків, що характерні для змінливого ринкового середовища.

Мета даного дослідження полягає у визначенні шляхів покращення управління фінансовими ресурсами підприємства на основі аналізу як теоретичних аспектів, так і практичних відображень досліджуваної проблеми.

Для досягнення поставленої мети передбачається виконання наступних завдань:

1. Розкриття сутності фінансових ресурсів підприємства та опис їх джерел формування.

2. Розгляд теоретичних і організаційних засад управління фінансовими ресурсами підприємства.

3. Уточнення науково-методичних підходів до оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства.

4. Аналіз змін у обсязі та структурі фінансових ресурсів підприємства в динаміці.

5. Дослідження спрямувань використання фінансових ресурсів підприємства.

6. Оцінка фінансових результатів підприємства.

7. Визначення критеріїв для оптимізації структури фінансових ресурсів підприємства.

8. Розробка стратегій для оптимізації напрямків використання фінансових ресурсів підприємства та збільшення його капіталізації.

Об'єктом дослідження є фінансові ресурси ТОВ «А.Т.К.».

Предмет дослідження – теоретико-методичні та практичні засади управління фінансовими ресурсами підприємства.

Методи дослідження. Дослідження ґрунтується на теоретичних та методологічних підходах сучасної економічної теорії, а також на концепціях економічного аналізу, теорії управління та результатах наукових праць вітчизняних і закордонних дослідників і фахівців. Ці джерела надають концептуальну основу для інформаційного забезпечення управління фінансовими ресурсами підприємства.

У процесі наукового дослідження використовувалися наступні методи:

1. Теоретичне узагальнення та порівняння для розкриття сутності фінансових ресурсів підприємства.

2. Статистичний та графічний аналіз для аналізу емпіричних даних та вивчення тенденцій розвитку підприємства та його фінансового управління.

3. Системний аналіз, формалізація та економічне моделювання для розробки стратегій оптимізації структури фінансових ресурсів.

4. Комплексний аналіз для створення практичних рекомендацій з реалізації стратегії підвищення прибутковості підприємства.

Інформаційною базою роботи слугувала фінансова звітність ТОВ «А.Т.К.», статистичні матеріали, роботи вітчизняних та закордонних фахівців.

Отримані результати дослідження мають практичну цінність, оскільки висновки та рекомендації, щодо вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства, можуть бути застосовані в реальній практиці суб'єктами господарювання.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА.

1.1 Сутність та класифікація фінансових ресурсів підприємства.

У сучасних умовах економічного розвитку України, росту бізнесу в країні простежується особливий темп та динаміка. Це можна пояснити наявністю інтенсивної конкуренції як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку, а також підвищенням вимог споживачів до якості товарів та послуг.

Крім того, підприємства є активними учасниками на ринку і взаємодіють з багатьма сторонніми учасниками, такими як постачальники, кредитори, клієнти і так далі. Тому для досягнення успіху на ринку кожне підприємство повинно враховувати багато факторів, які впливають на його діяльність, та проводити планування та прогнозування своїх дій.

Зрозуміло, що важливою частиною цього процесу є ефективне управління фінансами підприємства. Фінансові ресурси є основним ресурсом, без якого неможливе функціонування та розвиток підприємства. Це підкреслює важливість фінансового управління в сучасних умовах економічної активності. [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

У науковій літературі відсутня загальноприйняте поняття "фінансові ресурси". Однак, за допомогою обґрунтованих наукових підходів, можна зробити такі узагальнення: під фінансовими ресурсами підприємств слід розуміти грошові кошти, які належать підприємству або перебувають у його володінні, і призначені для забезпечення процесу відтворення або для вирішення соціальних потреб колективу.

Розглянувши існуючі підходи до розподілу ресурсів, можна зосередитися на розділенні ресурсів згідно їх фізичного характеру. Цей підхід передбачає поділ ресурсів на чотири основні категорії: матеріальні, людські, фінансові та інформаційні. Оскільки наша подальша дослідницька робота буде зорієнтована на підприємства, ми вважаємо, що саме ця класифікація найбільш відповідає потребам підприємств у будь-якій галузі діяльності.

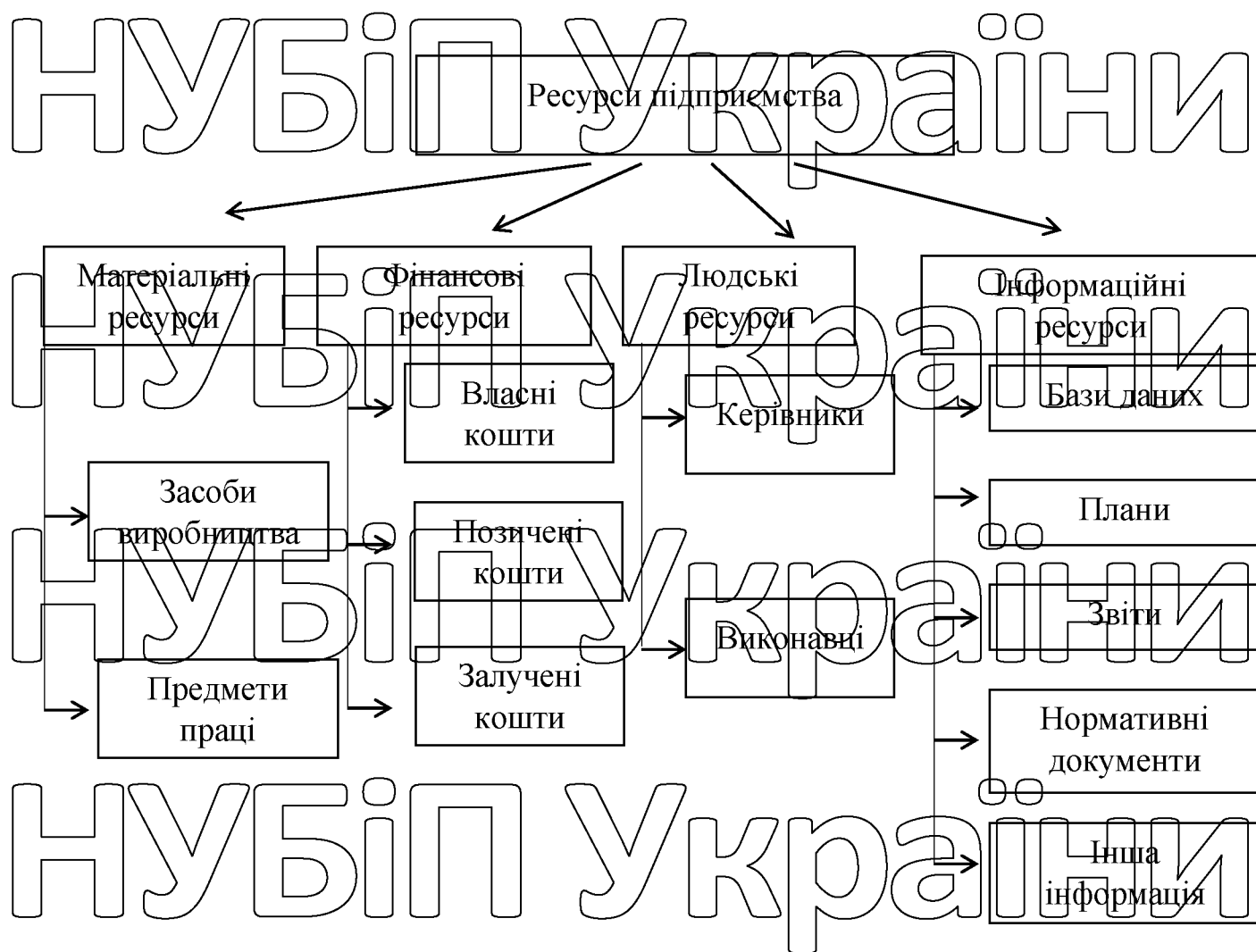

Рис. 1.1.1 Складові ресурсів підприємств [9]

Фінансові ресурси відіграють важливу роль в економічних відносинах. Вони мають свою особливість, оскільки завжди існують у грошовій формі, їх використання може бути розподільним, і вони відображають процес формування та використання прибутків і нагромаджень підприємств у сфері матеріального виробництва, держави та учасників сектора, що не пов'язаний з виробництвом. Ефективність фінансування підприємства суттєво визначається стратегією формування ресурсів, яка залежить від форми власності, виду діяльності, місця розташування та інших впливаючих факторів. Очевидно, що збільшення частки власних фінансових ресурсів в порівнянні з позиченими і залученими дозволяє зробити висновок про покращення ефективності фінансування підприємства.

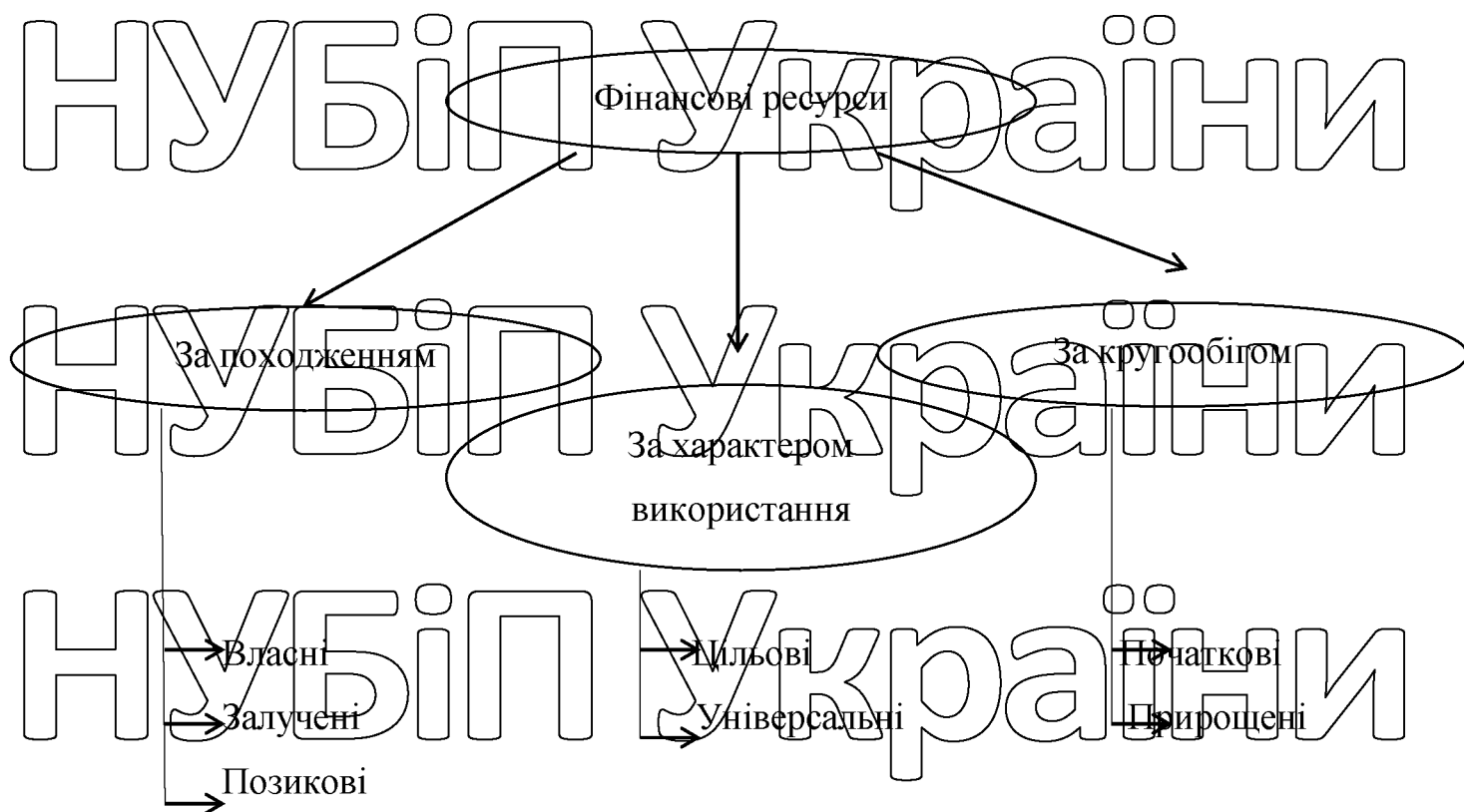

Рис. 1.1.2 Класифікація фінансових ресурсів [Ошибка! Источник ссылки не

найден.]

Фінансові ресурси підприємства складаються з трьох основних категорій: власних коштів, позичених коштів і залучених коштів.

Власні кошти - це кошти, які завжди перебувають в обігу підприємства і не мають визначеного терміну використання. Їх формує власний капітал підприємства, тобто та частина капіталу в активах підприємства, яка залишається після вирахування всіх зобов'язань. Фактично це є прибуток підприємства.

Позичені кошти - це гроші, які підприємство отримує на певний строк за визначеною винагородою і умовами повернення. Вони зазвичай формуються за рахунок довгострокових та короткострокових кредитів від банків.

Залучені кошти - це гроші, які належать не підприємству, але завдяки системі розрахунків завжди перебувають в обігу підприємства. Вони формуються завдяки усім видам кредиторської заборгованості.

Загалом, під "ресурсами" розуміють засоби, які, після відповідних перетворень і використання, дозволяють досягти певного бажаного

результату. У широкому контексті, "фінансові ресурси" - це кошти, які можуть бути використані для виконання певних завдань відповідно до конкретного плану, і які призводять до отримання бажаного економічного результату.

Залежно від цілей використання, фінансові ресурси можна поділити на дві категорії: цільові та універсальні.

Цільові фінансові ресурси призначені для конкретних цілей та використовуються лише для визначених завдань. Серед них можна виділити кошти амортизаційного фонду, резервного фонду, бюджетних асигнувань та інші.

Універсальні фінансові ресурси не зв'язані з конкретними завданнями і використовуються для різних цілей. Наприклад, це можуть бути фінансові вкладення, благодійні внески та інші.

Також фінансові ресурси можуть бути поділені за кругообігом на початкові, тобто ті, з якими підприємство розпочинає свою діяльність, і природжені, які формуються в процесі функціонування підприємства. [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Найбільш загальнопоширеною точкою зору є розуміння фінансових ресурсів як грошових коштів (фондів, доходів, накопичень), які мають конкретне цільове призначення. Існує також інший підхід, де деякі дослідники розглядають фінансові ресурси не тільки у вигляді грошових коштів, але також як кошти, інвестовані в основні та оборотні засоби. Прихильники цього підходу розглядають фінансові ресурси більш широко, оскільки вони включають частину активів підприємства, яка матеріалізована у фізичних ресурсах.

На основі цього можна сформулювати уточнену визначення "фінансових ресурсів". Це частина коштів підприємств у формі фондів та нефондових активів, яка виникає внаслідок розподілу створеного продукту, мобілізації ресурсів з різних джерел і спрямовується на забезпечення розширеного відтворення виробництва, збереження та розвиток невиробничих

об'єктів, споживання, а також може використовуватися для створення резервів.

Отже, після узагальнення всіх вище наведених визначень, можна представити загальне розуміння поняття "фінансові ресурси підприємств". Це частина грошових коштів підприємства, яка створюється шляхом розподілу і перерозподілу національного багатства, внутрішнього валового продукту та національного доходу. Ці кошти накопичуються завдяки власним, позиченим і залученим ресурсам і перебувають під управлінням суб'єкта господарювання.

Вони необхідні для виконання фінансових зобов'язань, покриття витрат з метою забезпечення процесу розширеного відтворення і отримання прибутку від господарської діяльності.

Основними джерелами формування фінансових ресурсів підприємств є власні і залучені кошти. Власні фінансові ресурси включають в себе наступне:

1. Статутний капітал: це грошові кошти, які власники надають для забезпечення статутної діяльності підприємства. Вони є основним джерелом для придбання основних активів, нематеріальних активів і оборотних коштів під час створення підприємства.

2. Амортизаційні відрахування: це частина прибутку, яка використовується на виробничо-технічний та науковий розвиток підприємства.

3. Резерви, накопичені підприємством: це фінансові ресурси, які формуються на підприємстві для різних цілей, такі як відшкодування кредиторської заборгованості або покриття непередбачених витрат.

4. Валовий дохід та прибуток від різних видів господарської діяльності: це прибуток, який залишається в розпорядженні підприємства після відрахувань та податків.

5. Ресурси від реалізації майна: це кошти, отримані підприємством в результаті продажу майна.

6. Інші внески юридичних і фізичних осіб, такі як цільове фінансування і благодійні внески.

Ці фінансові ресурси визначають можливості підприємства для вирішення різних завдань та розвитку.

Фінансові ресурси підприємства виконують ряд важливих функцій

- Забезпечують процес створення підприємства.

- Формують його стартовий капітал.

- Формують ресурсний потенціал.

- Забезпечують безперервність і відтворення торговельного процесу.

- Виконують фінансові зобов'язання.

Забезпечують фінансову стійкість, платоспроможність, конкурентоспроможність і ефективність господарської діяльності підприємства.

Зміст фінансових ресурсів можна визначити за допомогою конкретних ознак, які ретельно враховуються. В першу чергу, це кошти, що накопичуються у процесі виробництва, розподілу та перерозподілу загального суспільного продукту і національного доходу, і мають характер накопичення.

Друга ознака - це прибутки, які призначені для обміну на товари.

Третя ознака - це прибутки після реалізації товарів.

Фінансові ресурси підприємств виявляють такі важливі властивості:

- Вони пройшли стадію утворення

- Вони відображають відношення до власності

- У них є джерела формування та цілі використання.

- Структура фінансових ресурсів залежить від джерел їх формування і напрямків використання. [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

В процесі фінансово-господарської діяльності підприємства грошові кошти надходять на їх рахунки у банку або в касу внаслідок виручки від продажу або інших доходів, а також витрачаються при здійсненні платежів. У процесі формування, розподілу, перерозподілу та використання фінансових

ресурсів підприємств виникає різноманітні грошові відносини, які відображають економічну суть фінансової сфери. У цьому контексті фінансові ресурси також розглядаються з точки зору їх форми вираження, включаючи в

себе власні грошові доходи та надходження ззовні (залучені та позичені кошти), грошові кошти та подібні грошові потоки, грошові засоби, кошти, прибутки та надходження, які перебувають у розпорядженні підприємства і

використовуються для виконання різних фінансових зобов'язань, фінансування поточних витрат та витрат, пов'язаних з розширенням

виробництва і підтримкою стійкості фінансово-економічної діяльності суб'єкта господарювання. Отже, всю систему фінансових відносин

підприємств можна умовно представити у вигляді грошових потоків з чіткою вартісною характеристикою.

При аналізі будь-якого поняття часто виникає питання щодо його класифікації, тобто розподілу поняття на категорії в залежності від наявності або відсутності певних характеристик. Більшість економістів зазвичай

фокусуються на одній основній ознаці поділу, такій як джерела формування, або розглядають декілька основних ознак, таких як право власності, кругообіг

та джерела формування. Однак для більш повного висвітлення сутності фінансових ресурсів підприємств необхідно розглянути їх класифікацію за якомога більшою кількістю ознак.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА

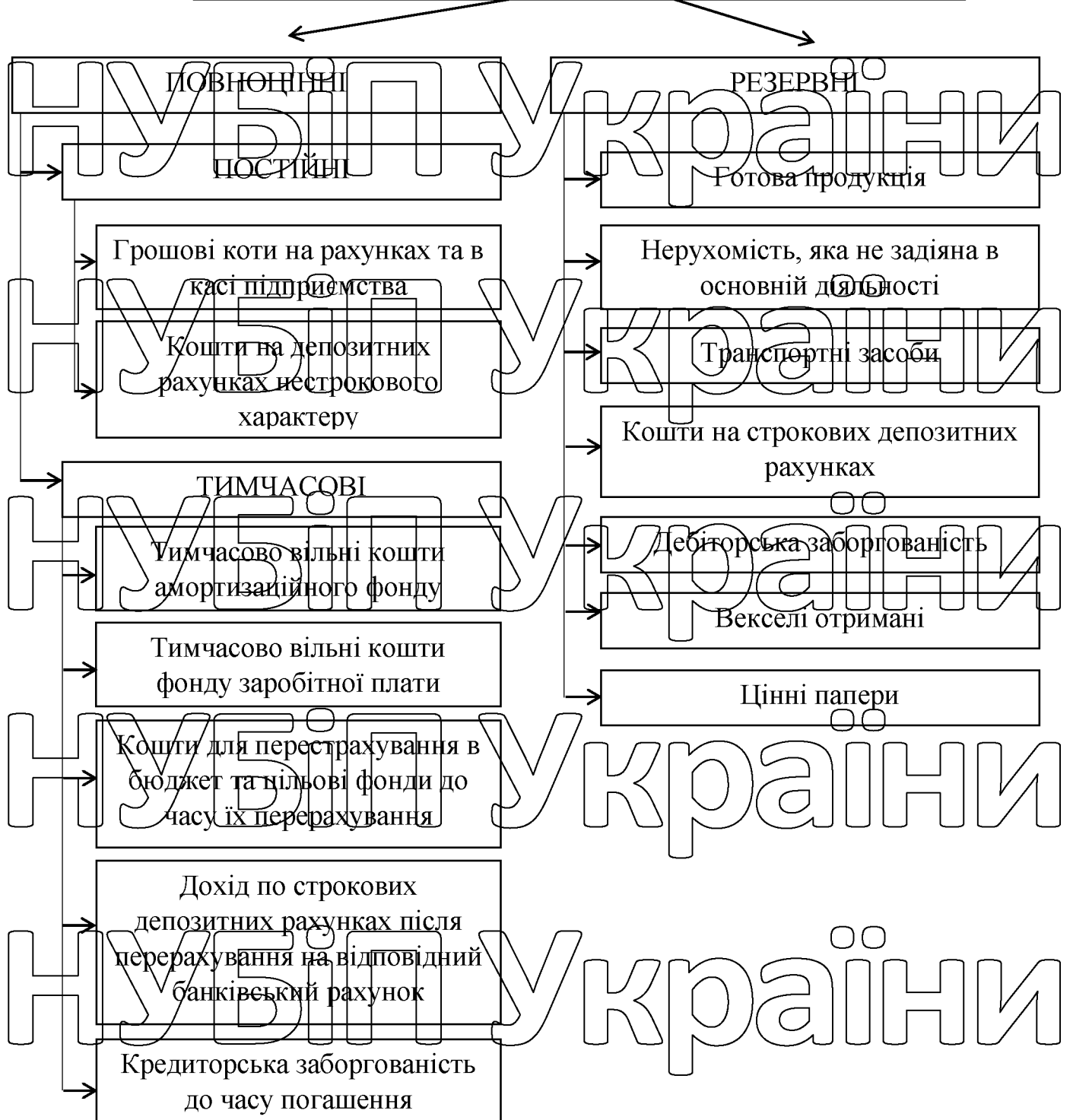

Рис. 1.1.3 Класифікація фінансових ресурсів підприємств [Ошибка!

Источник ссылки не найден.]

Рибалко Н.О. розробив цю класифікацію з метою підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами. Особливо гостро відчувається нестача фінансових ресурсів в умовах економічної кризи. Ми вважаємо, що використання інструменту, такого як платіжний календар зобов'язань, сприятиме більш ефективному розподілу ресурсів та зменшенню негативних наслідків фінансово-економічної кризи.

Платіжний календар має включати в себе дати та суми платежів. Це допомагає при управлінських рішеннях щодо структури активів. Кількість грошових активів повинна дорівнювати сумі наступного платежу. Надлишок може бути втілений в оборот.

Зобов'язання, строк погашення яких настає не найближчим часом, можуть бути погашені не лише абсолютно ліквідними активами (повноцінні фінансові ресурси), а також резервними. Для цього керівники підприємства повинні провести відповідні консультації з кредиторами та контрагентами та визначити, чи готові вони прийняти резервні фінансові ресурси як спосіб виконання зобов'язань у їхній початковій формі. Якщо вони не готові, то виникає необхідність розпочати процес продажу цих активів, перетворюючи їх на готівку. [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Анатолій Миколайович Поддєрьогін розглядає основні джерела формування фінансових ресурсів підприємств як власні та залучені кошти. Власними коштами він вважає такі елементи: статутний капітал, амортизаційні відрахування, валовий дохід та прибуток. До залучених коштів відносяться отримані субсидії, кредити, пайові та інші внески, а також кошти, які залучаються на фінансовому ринку.

А.М. Поддєрьогін класифікує джерела формування фінансових ресурсів підприємств за такими основними ознаками:

- ресурси, які формуються під час заснування підприємства;
- ресурси, що формуються за рахунок власних та прирівняних до них коштів;
- ресурси, які мобілізуються на фінансовому ринку;

ресурси, що надходять у порядку розподілу грошових надходжень. [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Т.В. Романенко класифікує фінансові ресурси підприємств за двома основними критеріями: 1) в залежності від джерел їх формування, включаючи кошти, що створені за рахунок власних та прирівняних до них грошових надходжень, мобілізовані на фінансовому ринку та ресурси, які надходять у порядку перерозподілу; 2) залежно від права власності, включаючи власні кошти підприємства, залучені кошти та позичкові фінансові ресурси [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Источник ссылки не найден.]

Згідно з думками Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєвої, Н.А. Бринюк і інших авторів, фінансові активи компанії можна розділити на різні категорії:

1. За об'єктом інвестування. Вони розрізняють дві категорії капіталу.

Перша - це основний капітал, призначений для фінансування необоротних активів підприємства. Друга - оборотний капітал, який складається з усіх оборотних активів підприємства.

2. За метою використання: Тут розглядають декілька видів капіталу.

Перший - це виробничий капітал, який інвестується в активи підприємства для проведення поточної (операційної) діяльності. Другий - це фінансовий капітал, який використовується для інвестування в грошові інструменти, такі як депозити, а також в облігації та депозитні сертифікати та інші фінансові інструменти. Третій - це спекулятивний капітал, який використовується для спекулятивних фінансових операцій, заснованих на різниці в цінах.

3. За належністю підприємству: Ця класифікація включає дві основні групи. Перша - це власний капітал, що визначає загальну суму коштів, які належать підприємству за правами власності. Друга - це запозичений капітал, а саме гроші, які підприємство залучає для фінансування своєї діяльності за загальними умовами кредитування, включаючи строк, погашення, відсоткові ставки та забезпеченість [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Кожен з цих джерел формування фінансових ресурсів має свої позитивні та негативні особливості, які впливають на діяльність підприємства.

Фінансові ресурси підприємства мають різні характеристики, виходячи з їх джерел та використання. Основні риси власних фінансових ресурсів підприємства включають:

1. Простота і швидкість залучення: Власні ресурси належать підприємству на правах власності, саме тому вони легко і швидко доступні.

2. Вища здатність генерувати прибуток: Власні ресурси можуть приносити більше доходу для підприємства, оскільки він не супроводжується обов'язком сплати відсотків або дивідендів кредиторам.

3. Забезпечення фінансової стійкості: Використання власних ресурсів забезпечує стабільний розвиток підприємства та мінімізує ризики банкрутства.

4. Збереження управління і контролю: Підприємство має повний контроль над власними ресурсами без зовнішнього впливу.

Проте важливо відзначити, що обсяг власних фінансових ресурсів може залежати від фінансових можливостей власників та попередньої ефективності діяльності. Збільшення власних ресурсів може стримувати зростання рентабельності, що може бути менш привабливим для власників. Також слід враховувати, що залучення власних ресурсів, в порівнянні з зовнішніми

джерелами, може бути більш затратним.

З іншого боку, позикові фінансові ресурси мають свої переваги:

1. Широкі можливості залучення: Отримання позики в значних обсягах, дозволяє збільшувати активи та обсяги діяльності підприємства.

2. Вплив на зростання активів: Залучення позикових коштів сприяє збільшенню активів та розширенню діяльності.

Проте використання позикових ресурсів пов'язане з організаційними труднощами укладення кредитних угод, обов'язком сплачувати відсотки та забезпеченням застави. Це також може підвищити ризик неплатоспроможності підприємства і знизити його фінансову стійкість.

В підручнику "Фінансова діяльність суб'єктів господарювання" проводиться класифікація фінансових ресурсів на різні категорії: власні, які

належать підприємству і використовуються для формування чистих активів підприємства; залучені, які представляють собою кошти, залучені ззовні, позичкові, що охоплюють капітал або майно, надане в позику за певних умов.

Проведена така класифікація допомагає запобігти плагіату в фінансових звітах

[Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Одним з суттєвих критеріїв для оцінки фінансового положення підприємства є співвідношення між власними та позиковими коштами у загальній сумі фінансових ресурсів підприємства.

Залежно від розміру та видів підприємств, його виду діяльності і обсягів виробництва, формується їх склад, структура та обсяги фінансових ресурсів.

При цьому обсяг фінансових ресурсів тісно пов'язаний з обсягом виробництва та ефективністю функціонування підприємства. Збільшення обсягу виробництва та підвищення роботи підприємства сприяють зростанню обсягу власних фінансових ресурсів, і навпаки.

Наявність достатнього об'єму фінансових ресурсів та їх ефективне використання визначають фінансовий стан підприємства, що гідняється на його платоспроможність, фінансову стійкість та ліквідність. У зв'язку з цим однією з ключових задач підприємства є пошук можливостей для збільшення

власних фінансових ресурсів та їх найефективнішого використання для підвищення загальної ефективності підприємства.

Формування фінансових ресурсів з різних джерел надає можливість підприємству вчасно інвестувати кошти в нове виробництво, забезпечувати розширення та технічне оновлення діючого обладнання, фінансувати наукові дослідження та розробки та їхню подальшу реалізацію та інші важливі ініціативи

Так в табл. 1.1.1 наведено класифікацію фінансових ресурсів підприємства за різними характеристиками, які систематизовані автором.

НУБІП України

НУБІП України

Табл 1.1.1

Класифікація фінансових ресурсів підприємства

Класифікаційна ознака 1	Види фінансових ресурсів 2
За видами господарської діяльності	Операційні, інвестиційні, фінансові
За джерелами формування	Власні, позичені, залучені
За об'єктами інвестування	У фінансові інструменти, у реальні інвестиційні об'єкти
За кругообігом	Початкові, нагромаджені
За характером використання	Матеріалізовані, обігові кошти
За напрямками залучення	Зовнішні, внутрішні
За видами сформованих активів	Необоротні активи, оборотні активи, витрати майбутніх періодів
За джерелами покриття активів	Власний капітал, забезпечення наступних витрат і платежів, довгострокові зобов'язання
За ступенем ліквідності активів	Найбільш ліквідні, швидко реалізовані, повільно реалізовані, важко реалізовані
За ймовірністю погашення зобов'язань	Найтерміновіші зобов'язання, короткострокові пасиви, довгострокові пасиви, постійні пасиви
За призначенням	Для виконання фінансових зобов'язань, для забезпечення розширеного відтворення, для забезпечення інших господарських і соціальних потреб
За матеріально-речовою структурою	Грошові кошти і їх еквіваленти, фінансові ресурси перетворені в матеріальну форму, тобто капітал
За терміном використання	Вкладені, використані
За об'єктом інвестування	Основний, оборотний
За метою використання	Виробничий, фінансовий, спекулятивний
За стадією утворення	Початкові, державні, акціонерні, приватні

За видатками або
напрямами
використання

Джерело [11]

Поповнення фонду відшкодування,
формування фонду споживання,
формування фонду нагромадження

Отже, фінансові ресурси становлять основу діяльності підприємства, оскільки вони створюють необхідну матеріальну базу для здійснення функцій підприємства на ринку, а саме, задоволення потреб споживачів. Відсутність достатньої кількості фінансових ресурсів може суттєво обмежити можливості розвитку підприємства. Існують різні класифікації фінансових ресурсів підприємств з різними підходами до визначення та оголошення ознак, за якими ресурси групуються. Однак більшість авторів виділяють три основні категорії за джерелами, а саме: власні, позикові та залучені. Наступний розділ кваліфікаційної роботи буде присвячений детальному розгляду цих категорій.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

1.2 Теоретико-організаційні основи управління фінансовими ресурсами

підприємства

Виробничі підприємства є головною складовою економічної системи України, і успішність їхнього функціонування має вирішальний вплив на

загальний розвиток економіки. Під час здійснення своєї діяльності керівники

підприємств стикаються з численними питаннями, пов'язаними з

раціональним використанням виробничих ресурсів. В цьому контексті

наявність достатнього обсягу фінансових ресурсів та їх ефективне

використання є ключовою умовою для стабілізації фінансового стану суб'єктів

господарювання і їх здатності впоратися з власною діяльністю.

Одним із головних завдань підприємств є пошук методів для підвищення

ефективності їх діяльності. У цьому контексті стратегічні цілі включають

досягнення максимального рівня прибутковості, оптимізацію витрат на

матеріальні ресурси, підвищення операційної стійкості, створення

позитивного іміджу, і розробку необхідних систем контролю за результатами

діяльності.

Система управління фінансовими ресурсами підприємства- механізм,

призначений для забезпечення ефективності підприємства, підвищення його

конкурентоспроможності, фінансової стійкості та створення умов для сталого

розвитку, як у короткостроковій, так і у довгостроковій перспективі.

Це розуміння суті механізму управління фінансовими ресурсами

підприємства дозволяє нам приділити належну увагу комплексу конкретних

заходів, які здійснюються за допомогою обраних методів управління, з метою

досягнення певних цілей підприємства.

Ураховуючи, що в Україні питання механізму управління фінансовими

ресурсами ще не отримали належного освітлення у наукових працях, для

уточнення суті та змісту цього поняття вважаємо за доцільне визначитися з

основними складовими цього механізму.

Загалом, в рамках фінансового механізму можна виділити п'ять

взаємопов'язаних компонентів:

1. Фінансові методи, такі як планування, прогнозування, кредитування, оподаткування, страхування та інші аналогічні підходи.

2. Фінансові інструменти, що включають в себе складові, такі як прибуток, доходи, амортизаційні відрахування, фонди спрямованого призначення, фінансові санкції, орендні платежі, процентні ставки на позики, депозити, облігації, паї, внески до статутного капіталу, портфельні інвестиції, дивіденди та інші аналогічні фінансові інструменти.

3. Правове регулювання, що включає в себе законодавчі акти, постанови, накази та інші нормативні документи від владних органів.

4. Нормативне регулювання, що включає в себе інструкції, нормативи, стандарти, тарифи, методичні вказівки, пояснення та іншу аналогічну документацію.

5. Інформаційна база, яка охоплює економічну, комерційну, фінансову та іншу інформацію, необхідну для забезпечення функціонування фінансового механізму. [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Управління діяльністю підприємств є однією з найважливіших складових їхнього успішного функціонування та розвитку в умовах ринкової економіки (див. Рисунок 1.2.1). Цей процес постійно адаптується до об'єктивних вимог виробництва і збуту, ускладнюється внаслідок впливу розширення господарських взаємозв'язків та зростання ролі споживачів у формуванні техніко-економічних та інших характеристик продукції.

Керування фінансовими ресурсами на підприємстві визнається однією з основних функцій управління виробничо-господарською діяльністю і є критично важливим чинником для створення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства в сучасних умовах. Вона націлена на оптимізацію фінансового механізму підприємства, координацію фінансових операцій та забезпечення їх збалансованості та точності.

Сутність управління фінансовими ресурсами на підприємстві полягає в тому, щоб приймати управлінські рішення в умовах швидких змін зовнішнього середовища. Науковий підхід до управління фінансовими ресурсами має

сприяти вдосконаленню процесу прийняття управлінських рішень в умовах наявних зовнішніх викликів.

Головною метою управління фінансовими ресурсами є визначення обсягів, джерел та форм залучення фінансових ресурсів для забезпечення економічної діяльності підприємства. Зазвичай ці ресурси формуються з використанням різних джерел, таких як внутрішні кошти підприємства, позикові кошти та залучені фінансові ресурси.

Таблиця 1.2.1

Формування механізму управління фінансовими ресурсами

підприємства

Параметр	Характеристика
1	2
Об'єкт	Фінансові потоки підприємства
Суб'єкти	Фінансова служба підприємства або його керівник (зазвичай для суб'єктів малого підприємництва)
Мета	Забезпечення діяльності підприємства оптимальним обсягом фінансових ресурсів у кожній конкретній період часу відповідно до напрямів його діяльності, організація формування необхідного рівня та раціонального використання фінансових ресурсів, максимізація прибутку та забезпечення підвищення ринкової вартості підприємства
Завдання	Конкретизація у просторі і насі змісту цілей управління фінансовими ресурсами підприємства: залучення коштів на найвигідніших для підприємства умовах; визначення оптимальної структури фінансових ресурсів; визначення методів раціонального використання фінансових ресурсів підприємства з метою отримання найкращих фінансових результатів
Принципи	Важливості, повноти, оперативності, динамічності, достовірності, безперервності, циклічності, узгодженості з іншими економічними процесами підприємства й ефективності
Функції	- Збільшення та прискорення формування вхідних грошових потоків підприємства; оптимізація формування вихідних грошових потоків підприємства в часі; прогнозування та планування резерву ліквідності; - Зменшення фінансових ризиків

1 Інструментарій	2 Фінансові методи управління: планування, прогнозування, кредитування, оподаткування, страхування. Фінансові важелі: прибуток, доходи, амортизаційні відрахування, фонди цільового призначення, фінансові санкції, орендну плату, процентні ставки за позиками, депозитами, облігаціями, пайові внески, внески до статутного капіталу, портфельні інвестиції, дивіденди
Системи забезпечення управління	Нормативно-правове забезпечення, інформаційне забезпечення, організаційно-управлінське забезпечення, методологічне забезпечення, кадрове забезпечення, технічне забезпечення
Методи досліджень	Аналіз і синтез; індукція; дедукція; метод асоціацій та аналогій; інтуїтивний метод
Джерело [Ошибка! Источник ссылки не найден.]	Управління фінансовими ресурсами вимагає впровадження конкретної

системи, яку можна розглядати з двох різних підходів:

1. Підход системного управління розглядає це як частину загальної системи керування підприємством, що складається з двох підсистем: суб'єкта та об'єкта управління (системний підхід до управління фінансовими ресурсами)[Ошибка! Источник ссылки не найден.];

2. Підхід процесного управління розглядає це як сукупність методів і прийомів, що використовуються для управління грошовим оборотом та фінансовими ресурсами (процесний підхід до управління фінансовими ресурсами)[Ошибка! Источник ссылки не найден.].

Зазвичай для дослідження системи управління використовується системний підхід, і науковці розробляють методи для аналізу та створення різних типів систем. Системний підхід включає в себе як аналіз існуючого стану управління фінансовими ресурсами, так і створення ефективної системи для досягнення мети підприємства. Крім того, системний підхід повинен враховувати змінні умови.

Важливо відзначити, що правильно підібрані методи сприяють досягненню цілей системи управління фінансовими ресурсами підприємства. Один з ключових елементів в механізмі управління фінансовими ресурсами

підприємства - це інструменти для впливу на ефективність його діяльності, завдяки яким підприємство може виконувати всі свої економічні завдання.

Враховуючи наведений вище матеріал, відповідно до нього можна сформулювати концепцію ефективного управління фінансовими ресурсами.

Ця концепція передбачає оптимальне поєднання фінансових, організаційних і керівницьких аспектів і представляє собою систему теоретичних і методичних поглядів щодо наступних елементів (див. Таблиця 1.2.2).

Важливо відзначити, що склад цих елементів повинен бути вибраний таким чином, щоб забезпечити максимальну функціональність.

Управління фінансовими ресурсами визначається як система інструментів, методів та форм, які застосовуються для розробки та впровадження управлінських рішень, пов'язаних з процесами формування, розподілу та використання фінансових ресурсів з метою досягнення стійкого фінансового стану та ефективної діяльності підприємства [Ошибка!

Источник ссылки не найден.].

Таблиця 1.2.2

Елементи концепції ефективного управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств

Елементи концепції	Характеристика
Поняття	Управління фінансовими ресурсами
Зміст	Процес цілеспрямованого впливу суб'єкта на об'єкт управління
Цілі	Стратегічні, оперативні, тактичні
Задачі	Забезпечення
Об'єкти	Фінансові ресурси, фінансові відносини
Суб'єкти	Управлінські працівники за ієрархією управління
Форми прояву	грошові потоки
Принципи	Загальні, конкретні
Функції управління	Організація, планування; мотивація, контроль
Етапи	Підготовка; прийняття; виконання; контроль виконання
Механізм умови функціонування	Фінансовий Зовнішні; внутрішні

Джерело: [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Суть системи полягає в тому, що управлінські працівники різних рівнів у ієрархії впливають на процес формування, розподілу і використання фінансових ресурсів з метою досягнення поставленої цілі при мінімальних витратах і ризику.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

1.3 Науково-методичні підходи до оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства.

Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства базується на наступних критеріях: фінансова стійкість, ліквідність та платоспроможність.

Під фінансовою стійкістю підприємства розуміється здатність забезпечити запаси і витрати за допомогою наявних джерел коштів. Ця стійкість виражається у надійній платоспроможності, у збалансованому співвідношенні між власним та залученим капіталом, а також у незалежності від ринкових коливань і партнерів. Важливим аспектом є рівень довіри кредиторів і інвесторів, а також ступінь залежності від них, а також наявність прибутку, що забезпечує можливість самофінансування [5].

У зв'язку з тим, що стратегічне управління фінансовими ресурсами організації спрямоване на вирішення завдань, таких як збільшення ринкової вартості підприємства, оптимізація витрат для підвищення прибутковості, покращення інвестиційних процесів з метою отримання максимального прибутку та збільшення його росту, а також на пошук ефективних способів накопичення капіталу та його раціонального використання, важливо використовувати систему збалансованих показників для оцінки поточної фінансової ситуації на підприємстві.

Оскільки аналіз фінансового стану підприємства з використанням збалансованої системи показників вже досить добре вивчений і детально описаний в наукових дослідженнях, включаючи процеси горизонтального, вертикального та трендового аналізу, більшість дослідників використовують загальноприйнятий і часто застосовуваний підхід, а саме - коефіцієнтний аналіз, для вивчення структури активів підприємства, їх формування та взаємозв'язку шляхом обчислення різних фінансових коефіцієнтів.

Фінансову стійкість підприємства визначають різні фактори, включаючи структуру фінансування (співвідношення між власним і залученим капіталом, а також довгостроковими і короткостроковими джерелами коштів)

і стратегію фінансування окремих активів, особливо необоротних активів і запасів. Фінансову стійкість можна поділити на такі типи:

1. Абсолютна фінансова стійкість, яка включає в себе ситуацію, коли власні оборотні кошти забезпечують запаси і витрати підприємства.

2. Нормально-стійкий фінансовий стан, де запаси і витрати фінансуються власними оборотними коштами та довгостроковими позиковими джерелами.

3. Нестійкий фінансовий стан, коли запаси і витрати фінансуються за рахунок власних оборотних коштів, довгострокових позикових джерел та короткострокових кредитів і позик.

4. Кризовий фінансовий стан, який виникає, коли запаси і витрати не можуть бути забезпечені жодними джерелами, і підприємство опиняється на межі банкрутства [Ошибка! Источник ссылки не найден].

Для проведення аналізу щодо оптимального формування та використання фінансових ресурсів, слід розглядати можливість використання інтегрального індексу як найбільш узагальненого показника, який би відображав ефективність управління фінансовими ресурсами в контексті співвідношення власних та привласнених коштів. Також важливим є врахування структури фінансових ресурсів суб'єкта підприємницької діяльності в різних сферах економічної діяльності (оскільки існують різні, характерні для окремих галузей), а також особливостей у різних країнах світу.

Наприклад, власний капітал підприємств у галузі сільського господарства зазвичай набагато більший, ніж у підприємств у сфері торгівлі або культури. Аналогічні різниці спостерігаються залежно від розміру підприємств, таких як великі, середні і малі.

Отже, при створенні комплексу оціночних показників слід передусім керуватися специфікою діяльності об'єктів аналізу, враховувати їх форму власності, сферу діяльності та доступність детальних інформаційних даних щодо діяльності підприємства [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Фінансова стійкість підприємства також визначається правильним вибором джерел фінансування та оптимальною структурою активів і співвідношенням між власними і запозиченими коштами. Ці показники можна обчислити за допомогою відносних показників фінансової стійкості (див.

Таблиця 1.3.1).

Таблиця 1.3.1
Характеристика та обрахунок відносних показників фінансової стійкості

Показник	Обрахунок	Нормативне значення	Суть
1	2	3	4
Коефіцієнт автономії	Власний капітал / Активи	$\geq 0,5$	Частка власного капіталу в сумі джерел фінансування підприємства.
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	Зобов'язання / Активи	$< 0,5$	Частка зобов'язань в сумі джерел фінансування підприємства.
Коефіцієнт фінансової залежності	Активи /Власний капітал	1 – 2	Скільки активів припадає на 1 грн. власного капіталу підприємства.
Коефіцієнт фінансової стійкості	(Власний капітал + Довгострокові зобов'язання) / Активи	0,75 – 0,9	Частка стабільних джерел у фінансових ресурсах підприємства.
Коефіцієнт фінансового ризику	Зобов'язання / Власний капітал	$< 0,7$	Обсяг зобов'язань, що припадають на 1 грн. власного капіталу.
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Власний оборотний капітал / Власний капітал	0,3 – 0,5	Якою часткою власного капіталу підприємство може маневрувати, тобто спрямовувати в оборотні активи.
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами	Власні оборотні кошти / Запаси	0,5 – 0,8	Яка частка запасів фінансується за рахунок стабільних джерел.

Продовження Таблиці 1.3.1

1	2	3	4
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом	Власні оборотні кошти / Оборотні активи	$\geq 0,1$	Частка стабільних джерел у фінансуванні оборотних активів.
Індекс постійності активів	Необоротні активи / Власний капітал	Позитивно оцінюється зниження	Частка власного капіталу, що йде на фінансування необоротних активів.
Коефіцієнт покриття відсотків	(Прибуток до оподаткування + Витрати на виплату відсотків) / Витрати на виплату відсотків	> 1	Потенційна спроможність підприємства погасити позику та ступінь захищеності кредиторів від несплати процентних платежів.

Джерело [16]

Отже, для оцінки ефективності фінансування підприємства можна використовувати абсолютні та відносні показники фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності. Інформація для цієї оцінки зазвичай знаходиться в балансі підприємства.

Важливо зауважити, що публічні акціонерні товариства мають значні переваги в умовах ринкової економіки. Вони не обмежені в своїй діяльності і мають додаткові перспективи, такі як операції з цінними паперами власності.

Для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства застосовують показники динаміки структури активів, ділової активності і використання основних засобів.

Ділова активність підприємства оцінюється за допомогою різних критеріїв, таких як його позиція на ринку, репутація, інноваційна інвестиційна діяльність та конкурентоспроможність [Ошибка! Источник ссылки не найден].

У контексті управління підприємством, аналіз процесів формування та використання фінансових ресурсів є однією з ключових складових. Основним принципом ефективного підходу до аналізу управління фінансовими ресурсами підприємства є виконання відповідних процедур у відповідній послідовності та у певному обсязі. Це дозволяє оцінити ефективність і якість

процесів формування, використання та розподілу фінансових ресурсів на підприємстві належним чином.

На сьогоднішній день, основною метою підприємства є створення та впровадження збалансованої системи всебічної оцінки результативності та ефективності фінансової стратегії та фінансової політики на всіх етапах їх розробки та впровадження. **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**

Поміж раніше названими показниками, також обчислюють рентабельність за активами і пасивами. Подані в таблиці 1.3.2 показники допомагають зрозуміти, який прибуток принесла підприємству поточна структура використання фінансових ресурсів.

Таблиця 1.3.2

Характеристика та обрахунок показників рентабельності активів

Показник	Обрахунок	Нормативне значення	Суть
Рентабельність активів (інвестицій)	Чистий прибуток / Середня величина активів	Позитивно оцінюється зростання	Частка чистого прибутку, яка припадає на 1 грн вкладених активів (інвестицій)
Термін окупності активів (інвестицій)	100 % / Рентабельність активів	Позитивно оцінюється зменшення	За який період будуть компенсовані чистим прибутком кошти, інвестовані в активи
Рентабельність необоротних активів	Чистий прибуток / Середня величина необоротних активів	Позитивно оцінюється зростання	Величина чистого прибутку, що припадає на кожну гривню необоротних активів
Термін окупності необоротних активів	100% / Рентабельність необоротних активів	Позитивно оцінюється зменшення	За який період будуть компенсовані чистим прибутком кошти, інвестовані в необоротні активи
Рентабельність оборотних активів	Чистий прибуток / Середня величина оборотних активів	Позитивно оцінюється зростання	Величина чистого прибутку, що припадає на кожну гривню оборотних активів

Термін окупності оборотних активів	100 % /Рентабельність оборотних активів	Позитивно оцінюється зменшення	За який термін окупляться всі оборотні активи підприємства
------------------------------------	---	--------------------------------	--

Джерело [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

В економічному аналізі стали важливими методи розрахунку рентабельності, особливо показника чистого прибутку. Проте економічний аналіз має на меті оцінювати вплив різних факторів на цей показник не лише узагальнено, але й окремо. Застосовуючи показник чистого прибутку, важливо враховувати, що в якості факторів нижчого рівня він включає:

1) Відрахування суми податку на прибуток та інших обов'язкових внесків до бюджету, які відображають податкову політику держави.

2) Алгебраїчний доданок від сальдо надзвичайних доходів і витрат, який може спотворювати зображення нормальної господарської діяльності

(наприклад, підприємство, яке в робочому періоді працює прибутково, може залишити таким, як воно є, навіть якщо сталася несподівана втрата активу через непередбачувані обставини).

З урахуванням цих вищевказаних факторів, для оцінки впливу різних чинників, які можуть бути пов'язані або не пов'язані з ефективністю діяльності, доцільно використовувати такі показники як валовий прибуток, прибуток від операційної діяльності, прибуток до оподаткування, і прибуток від звичайної діяльності, окремо від чистого прибутку [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Також, для відображення фінансового стану підприємства, використовуються спеціальні показники, такі як абсолютна та відносна фінансова стійкість, ліквідність, платоспроможність, ділова активність, оборотність та ефективність використання основних засобів, а також рентабельність активів та зобов'язань акціонерного товариства.

Показники табл. 1.3.3 відображають рентабельність джерел формування фінансових ресурсів та швидкість їх окупності.

Рентабельність може бути розглянута як комплексний показник, який відображає ефективність функціонування підприємства, спрямованого на отримання короткострокового прибутку.

Рентабельність власного капіталу вказує на ефективність використання власного капіталу, іншими словами, на те, скільки прибутку згенеровано на кожну гривню залучених власних коштів. Для власників (акціонерів, учасників) він є ключовим, оскільки дозволяє визначити, наскільки збільшився їх прибуток протягом розглянутого періоду. Цей показник обчислюється як відношення чистого прибутку компанії за певний період до середньої вартості власного капіталу за той самий період [

помилка! Источник ссылки не найден.]

Таблиця 1.3.3

Характеристика та обрахунок показників рентабельності щодо

власного капіталу і зобов'язань

Показник	Обрахунок	Нормативне значення	Суть
Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток / Середня величина власного капіталу	Позитивно оцінюється зростання	Величина чистого прибутку, що припадає на кожну гривню власного капіталу підприємства
Термін окупності власного капіталу	100% / Рентабельність власного капіталу	Позитивно оцінюється зменшення	Період за який буде компенсований чистим прибутком власний капітал підприємства
Рентабельність позикового капіталу	Чистий прибуток / Середня величина позикового капіталу	Позитивно оцінюється зростання	Величина чистого прибутку, що припадає на кожну гривню позикового капіталу
Термін окупності позикового капіталу	100% / Рентабельність позикового капіталу	Позитивно оцінюється зменшення	Термін за який окуляються всі залучені ззовні кошти

Джерело [3]

Якщо розглядати формулу розрахунку рентабельності власного капіталу, можна зазначити, що зменшення обсягу власного капіталу, при умові збереження поточного рівня ефективності підприємства, призведе до

збільшення рентабельності власного капіталу. Спад витрат на виробництво, збут і інші види витрат допоможе збільшити чистий прибуток, а також активізація зусиль у збільшенні доходів. Тому впровадження заходів у цьому напрямку сприятиме підвищенню рентабельності власного капіталу.

Отже, фінансові ресурси є основою для операцій у фінансовій сфері і набувають матеріальної форми у вигляді грошей, що робить можливим їх виділення з числа багатьох інших економічних складових. Фінансова система України включає в себе фінансові ресурси як держави, так і підприємств.

Фінансові ресурси підприємства відіграють ключову роль у забезпеченні функціонування економіки на рівні конкретного підприємства, забезпечують його ефективну діяльність, сталий розвиток та відповідають потребам працівників.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Аналіз джерел формування фінансових ресурсів підприємства

ТОВ «А.Т.К.» представляє собою інтегровану аграрну компанію, яка охоплює всі етапи виробництва насіння, вирощування зернових та олійних культур в Україні. Компанія володіє земельними площами більше ніж 31 тис. гектарів в Житомирській, Вінницькій та Хмельницькій областях.

Головним пріоритетом для ТОВ «А.Т.К.» є стійке сільськогосподарське виробництво. Вони фокусуються на вирощуванні сої та кукурудзи, що становлять традиційний асортимент сільськогосподарських культур. З використанням сучасних технологій і обладнання компанія регулярно досягає високого врожаю з гектара оброблюваної землі. Щороку врожай компанії перевищує 140 тисяч тонн різних видів зернових та олійних культур з площі 30 тисяч гектарів.

Багаторічний досвід дозволяє компанії ефективно використовувати потенціал ґрунтів і раціонально застосовувати добрива, що сприяє мінімізації комерційних ризиків і сприяє сталому розвитку підприємства. Акцент робиться на бережливому ставленні до природних ресурсів, ефективній організації виробництва та системі постачань, що дозволяє підприємству підтримувати стабільно високі показники. Важливо відзначити, що ТОВ «А.Т.К.» заслуговує на визнання за принципове відсутність вирощування ГМО-культур. Для виконання польових робіт використовується сучасна техніка від світових виробників, таких як CASE, John Deere, CLAAS, New Holland, KINZE тощо.

Але найважливішою рисою ТОВ «А.Т.К.» є їх здатність об'єднувати західний досвід фахівців зі знанням особливостей українського сільського господарства. Вони готові ділитися технологіями і знаннями з іншими сільськогосподарськими виробниками, що сприяє розвитку довгострокових партнерських відносин для взаємної користі.

На будь-якому підприємстві фінансування діяльності здійснюється відображається у пасиві балансу.

Як вже було згадано у попередньому розділі, фінансові ресурси мають два джерела походження – власні та позикові. Навіть не дивлячись на те, що з фінансової точки зору самофінансування є більш привабливим варіантом, підприємства часто використовують позичені кошти. ТОВ «А.Т.К.» не є винятком і в його пасивному балансі є як власні, так і позичені кошти. Таблиця 2.1.1 показує динаміку капіталу ТОВ «А.Т.К.» за розглянутий період, так як Товариство має річну фінансову звітність, для таблиці взято звітність за 2020, 2021 та 2022 роки.

Таблиця 2.1.1
Динаміка складу та структури фінансових ресурсів ТОВ «А.Т.К.» за 2020-2022 роки

Показник	2020		2021		2022		Темп приросту, %	
	обсяг, тис. грн.	частка, %	обсяг, тис. грн.	частка, %	обсяг, тис. грн.	частка, %	2022-2021	2021-2020
Власний капітал	2 570 961	61	3 795 909	75	4 283 144	79	12,84	47,65
Позиковий капітал	1 625 440	39	1 281 021	25	1 107 882	21	-13,52	-21,19
Капітал всього	4 196 401	100	5 076 930	100	5 391 026	100	6,19	20,98

Протягом звітних періодів проглядається зменшення позикового капіталу, так з 2020 по 2021 рік він зменшився на 21,19%, а з 2021 по 2022 ще на 13,52%. Зменшення позикового капіталу відбулося внаслідок збільшення власного капіталу, який за 3 звітні періоди збільшився на 1 712 5183 тис грн, і також протягом періоду перевірки частка власного капіталу становила більше половини всього капіталу. Це свідчить про фінансування підприємницької діяльності за рахунок власного капіталу. Крізь роки простежується тенденція до зменшення позикового капіталу та збільшення власного у структурі, що підтверджує стабільну висхідну динаміку розвитку діяльності.

Позитивне значення власного капіталу протягом досліджуваного періоду зумовлене певною закономірністю та тенденціями у динаміці його складових, про що свідчать дані таблиці 2.1.2.

Таблиця 2.1.2

Динаміка власного капіталу ТОВ «А.Т.К.» за 2020-2022 роки

Показник	2020		2021		2022		Темп приросту, %	
	обсяг, тис. грн.	частка, %	обсяг, тис. грн.	частка, %	обсяг, тис. грн.	частка, %	2022-2021	2021-2020
Статутний капітал	21	0,0008	21	0,0006	21	0,0005	0	0
Нерозподілений прибуток	2 570 940	99,9992	3 286 538	86,6	3 773 773	88,1	14,8	27,8
Капітал у дооцінках		0	492 010	13,0	492 010	11,5	0	0
Додатковий капітал		0	17 340	0,5	17 340	0,4	0	0
Власний капітал	2 570 961	100	3 795 909	100	4 283 144	100	12,8	47,6

Протягом перевіряемого періоду статутний капітал Товариства не змінювався та його частка у власному капіталі становить менше 1%. На кінець звітнього періоду 2020 року власний капітал складався з двох позицій: статутний капітал та нерозподілений прибуток, в якому останній займає 99% всієї суми, що може свідчити про не виплату дивідендів, з метою розширення матеріально-технічної бази підприємства. У 2021 році з'явилися ще дві позиції, такі як : капітал у дооцінках та додатковий капітал і надалі вони не змінювались, а отже не робилося дооцінок основних засобів та нематеріальних активів, а також не було іншого вкладеного засновниками підприємств капіталу. Збільшення нерозподіленого прибутку свідчить, що активи підприємства були збільшені за рахунок операцій, за якими одержано прибуток з 2020 по 2021 на 27,8% та з 2021 по 2022 на 14,8%.

Таблиця 2.1.3

Динаміка позикового капіталу ТОВ «А.Т.К.» за 2020-2022 роки

Показник	2020		2021		2022		Темп приросту, %	
	обсяг, тис. грн.	частка, %	обсяг, тис. грн.	частка, %	обсяг, тис. грн.	частка, %	2022- 2021	2021- 2020
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	0	0	505 926	39	558 727	50	10,4	0
Поточні зобов'язання і забезпечення	1 625 440	100	775 095	61	549 135	50	-29,1	-52,3
Позиковий капітал	1 625 440	100	1 281 021	100	1 107 882	100	-13,5	-21,2

Згідно даних таблиці можна зробити висновок, що у ТОВ «А.Т.К.» у 2020 році відсутні кредити банків на строк понад один рік, надалі у Товариства з'явилися довгострокові зобов'язання, це може свідчити про лонгацію існуючих договорів на більший термін, або укладення нових з перспективою довгострокового залучення капіталу. Частка довгострокових у 2021 році дещо менша 50%, а от у 2022 році частка довгострокових зобов'язань майже на одному рівні з короткостроковими. Тенденція зменшення позикового капіталу проходить внаслідок значного зменшення короткострокових зобов'язань, так як довгострокові за період з 2021 по 2022 збільшилися на 10%.

Таблиця 2.1.4

Динаміка структури довгострокових зобов'язань ТОВ «А.Т.К.» за 2020-2022 роки

Показник	2020		2021		2022		Темп приросту, %	
	обсяг, тис. грн.	частка, %	обсяг, тис. грн.	частка, %	обсяг, тис. грн.	частка, %	2022- 2021	2021- 2020
Довгострокові зобов'язання і забезпечення:	0	0	505 926	100	558 727	100	10,4	0
- інші довгострокові зобов'язання	0	0	505 926	100	558 727	100	10,4	0

Виходячи з аналізу довгострокових зобов'язань, можна побачити, що 100% суми це інші довгострокові зобов'язання, що являють собою кредити в банках або в небанківських фінансових установах. За досліджуваний період частка зобов'язань збільшилась на 10,4% на суму 52 801 тис грн, що свідчить

про залучення капіталу по договорам, укладеними на строк більше 1 року.

Залучення довгострокових фінансових ресурсів насамперед спрямоване на фінансування основних активів або інших інвестицій, що мають тривалий характер. Одночасно, для забезпечення постачання сировини та матеріалів для виробничого процесу, використовується поточна заборгованість згідно з різними статтями. Склад та структура цієї поточної заборгованості наведені в таблиці 2.1.5.

Таблиця 2.1.5

Динаміка обсягу і структури поточних зобов'язань ТОВ «А.Т.К.» за

2020-2022 роки

Показник	2020		2021		2022		Темп зросту, %	
	обсяг, тис. грн.	частка ,%	обсяг, тис. грн.	частка ,%	обсяг, тис. грн.	частка ,%	2022- 2021	2021- 2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Поточні зобов'язання і забезпечення:	1 625 440	100	775 095	100	549 155	100	-29,1	-52,3
-поточна кредиторська заборгованість за:	766 998	47,2	401 626	51,8	408 239	74,3	1,6	-47,6
довгостроговими зобов'язаннями	0	0,0	154 001	19,9	186 939	34,0	21,4	
товари, роботи, послуги	756 859	46,6	236 428	30,5	209 648	38,2	-11,3	-68,8
розрахунки з бюджетом	3 729	0,2	3 128	0,4	4 215	0,8	34,8	-16,1
розрахунки зі страхування	1 350	0,1	1 691	0,2	1 562	0,3	-7,6	25,3
розрахунки з оплати праці	5 060	0,3	6 378	0,8	5 875	1,1	-7,9	25,0

Продовження Таблиці 2.1.5

- поточні зобов'язання за розрахунками:	858 442	52,8	373 469	48,2	140 916	25,7	-62,3	-56,5
з одержаних авансів	78 306	4,8	23 274	3,0	39 668	7,2	70,4	-70,3
з учасниками	698 502	43,0	5 159	0,7	18 875	3,4	265,9	-99,3
- поточні забезпечення	15 019	0,9	16 334	2,1	14 775	2,7	-9,5	8,8
- інші поточні зобов'язання	66 615	4,1	328 702	42,4	67 598	12,3	-79,4	393,4

До складу поточних зобов'язань ТОВ «А.Т.К.» входять:

- поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями;
- кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги;
- кредиторська заборгованість за розрахунки з бюджетом;
- кредиторська заборгованість за розрахунки зі страхування;
- кредиторська заборгованість за розрахунки з оплати праці;
- поточні зобов'язання за розрахунками з одержаних авансів, з учасниками;
- інші поточні зобов'язання та поточні забезпечення.

Загалом можна побачити, що у 2020 році найбільшу частку у поточних зобов'язаннях і забезпеченнях займають заборгованість за товари, роботи, послуги 46,6%, а також зобов'язання за розрахунками з учасниками 43%. У 2021 році ситуація змінюється та зобов'язань за розрахунками з учасниками майже відсутня та становить 0,7%, натомість зросли інші поточні зобов'язання, що свідчить про велику кількість нових поставок та покупку сировини, а також можуть бути нараховані відсотки за кредитами (які перейшли в категорію зі строком погашення до 365 днів). Також у 2021 році з'являється поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями на суму 154 001 тис грн, так як з'являється довгострокова заборгованість з банками. У 2022 році цей показник йде на збільшення, що зумовлено збільшенням довгострокових зобов'язань. У 2021 та 2022 роках сума поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги тримається майже на одному рівні та все ж йде на зменшення, відсоток зменшення становить

11,3%. Загалом не має чіткої тенденції до збільшення або зменшення одних і тих статей балансу.

Отже, капітал, для фінансування діяльності ТОВ «А.Т.К.» протягом аналізованого періоду збільшується. Це відбувається виключно за рахунок нарощування нерозподіленого прибутку. Його значення залишається додатнім у зв'язку з господарською діяльністю та зменшення позикового капіталу.

Серед позикових коштів тенденція до збільшення мають інші довгострокові зобов'язання та тенденцію до зменшення поточні зобов'язання і забезпечення.

Вивчення закономірностей у зміні та розподілі власного та позикового капіталу в компанії ТОВ «А.Т.К.» виявило специфічні риси у зміні фінансової стійкості підприємства.

В таблиці 2.1.6 відображено динаміку відносних показників фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 2.1.6

Динаміка відносних показників фінансової стійкості ТОВ «А.Т.К.» за 2020-2022 роки

Показник	2020	2021	2022	Абсолютний приріст	
				2022-2021	2021-2020
Коефіцієнт автономії	0,61	0,75	0,79	0,05	0,14
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,39	0,25	0,21	-0,05	-0,14
Коефіцієнт фінансової залежності	1,63	1,34	1,26	-0,08	-0,29
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,61	0,85	0,90	0,05	0,23
Коефіцієнт фінансового ризику	0,63	0,34	0,26	-0,08	-0,29
Коефіцієнт маневреності ВК	-0,11	0,19	0,19	0,01	0,30
Коефіцієнт забезпеченості запасів ВОК	-0,33	0,46	0,71	0,24	0,79
Коефіцієнт забезпеченості ОА ВОК	-0,22	0,36	0,43	0,07	0,57
Індекс постійності активів	1,11	0,81	0,81	-0,01	-0,30

Згідно даних таблиці, а саме коефіцієнта автономії, частка власного капіталу в сумі джерел фінансування підприємства переважає, оскільки дані за досліджуваний період більше нормативного значення 0,5.

Щодо частки зобов'язань у джерелах фінансування підприємства, коефіцієнт концентрації позикового капіталу є меншим за 0,5, що говорить про те, що у ТОВ «А.Т.К.» наявні власні кошти і збитки покриті за їх рахунок. Коефіцієнт фінансової залежності більше одиниці, не перевищує значення 2, а отже, фірма не є залежною від сторонніх інвесторів і кредиторів.

Коефіцієнт забезпеченості запасів власним оборотним капіталом в аналізованому періоді лежить поза межами допустимих значень, а саме становить менше ніж 0,8. У 2021 році він зріс на 0,79, а у 2022 на 0,25 і на кінець року становив 0,71, тобто запаси фінансуються за рахунок власних оборотних коштів на 71%.

У періоди з 2020 по 2022 роки частка власного капіталу, що йде на фінансування необоротних активів була на рівні 1,11 та зменшилася до 0,81, при цьому зниження значень цього показника оцінюється позитивно.

Коефіцієнт фінансового ризику знаходиться у допустимих межах, менше 70%, що свідчить про норму обсягу зобов'язань, що припадають на 1 грн. власного капіталу.

У довгостроковій перспективі, так як і в короткостроковій ТОВ «А.Т.К.» є фінансово стійким, адже стабільні джерела фінансування діяльності у 2021 становили 85%, у 2022 – 90% від всіх фінансових ресурсів, однак у 2020 році показник був дещо нищим і Товариство мало труднощі з фінансовою стійкістю – 61%, при мінімальному оптимальному значенні 75%.

Також фінансова стійкість підприємства може бути оцінена за допомогою витрат, пов'язаних із обслуговуванням зовнішніх джерел коштів.

Динаміка коефіцієнта покриття відсотків ТОВ «А.Т.К.» за 2020-2022 роки

Показник	2020	2021	2022	Абсолютні темпи приросту, %	
				2022-2021	2021-2020
				Прибуток, тис. грн.	138 347
Фінансові витрати, тис. грн.	129 110	146 585	113 876	-32709	17475
Коефіцієнт покриття відсотків	2,1	3,8	9,4	5,6	1,7

Значення даного коефіцієнта свідчить про те, що підприємство має спроможність погасити позику та показує позитивний ступінь захищеності кредиторів від несплати процентних платежів, завдяки збільшенню прибутку до оподаткування.

Для визначення типу фінансової стійкості необхідно розрахувати абсолютні показники фінансової стійкості, які відображено в таблиці 2.1.8.

Таблиця 2.1.8

Динаміка абсолютних показників фінансової стійкості ТОВ «А.Т.К.» за 2020-2022 роки

Показник	2020	2021	2022
Власний капітал 1495	2 570 961	3 795 909	4 283 144
Інші довгострокові зобов'язання 1515	0	505 926	558 727
Необоротні активи 1095	2 859 525	3 090 577	3 455 125
Запаси	881 150	1 529 804	1 173 414
Наявність власних коштів (В)	-288 564	705 332	828 019
Наявність власних та довгострокових коштів (ВД)	-288 564	1 211 258	1 386 746
Наявність загальних коштів (ЗК)	-288 564	1 211 258	1 386 746
Фв- надлишок чи дефіцит власних коштів	-1 169 714	-824 472	-345 395
Фдв- надлишок чи дефіцит власних та довгострокових позикових коштів	-1 169 714	-318 546	213 332
Фзк- надлишок чи дефіцит загальних коштів	-1 169 714	-318 546	213 332
Тип фінансової стійкості	Кризове становище	Кризове становище	Нормальна стійкість

Згідно даних відображених в таблиці, можна стверджувати, що баланс ТОВ «А.Т.К.» не є абсолютно ліквідним, тобто підприємство не дотримується мінімальної умови фінансової стійкості, однак ця ситуація змінилася на кінець 2022 року.

Для визначення ступеня ліквідності, а отже і кредитоспроможності ТОВ «А.Т.К.» проведемо оцінку показників ліквідності та платоспроможності (табл. 2.1.9).

Таблиця 2.1.9

Показники ліквідності та платоспроможності ТОВ «А.Т.К.» за 2020-

Показники	2022 роки			Абсолютний	
	2020	2021	2022	2022-2021	2021-2020
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,014	0,0004	0,003	0,002	-0,014
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,280	0,589	1,386	0,797	0,309
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,822	2,563	3,523	0,960	1,740
Коефіцієнт ліквідності при мобілізації коштів	0,722	1,974	2,137	0,163	1,252

Коефіцієнт абсолютної ліквідності відображає відсоток короткострокових зобов'язань, які компанія може сплатити безпосередньо з наявних високоліквідних активів, цей коефіцієнт знаходиться за межами нормативних значень протягом перевіряемого періоду (0,2-0,35), ця ситуація свідчить про неможливість Товариства безпосередньо погасити свої зобов'язання за допомогою власних активів у найближчий час. Коефіцієнт швидкої ліквідності є показником короткострокової ліквідності компанії, який визначає, наскільки компанія може вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання за допомогою активів, які можна легко конвертувати в грошові кошти. Стандартний показник знаходиться в діапазоні від 0,5 до 1 і вище. У 2020 році виникли проблеми із фінансовою стійкістю компанії через те, що показник був менше 0,5. Проте, з 2021 по 2022 рік відзначається тенденція до його зростання, що свідчить про наявність достатньо ліквідних оборотних коштів у компанії для вчасного погашення своїх зобов'язань.

Отримані дані коефіцієнта загальної ліквідності показують, що протягом 2021-2022 років компанія могла вчасно відповісти за своїми поточними зобов'язаннями (норматив 0,5-0,7). На кінець року в компанії залишилося 3,5 гривень на кожен гривню поточних зобов'язань. Нормативним є значення в рамках 1-3, однак більш бажаним є значення 2-3, це веде до довіри до компанії. Коефіцієнт ліквідності при мобілізації дорівнює більше ніж нормативне значення (0,5-0,7) протягом перевіряемого періоду, що свідчить про перевагу запасів над поточними зобов'язаннями.

Отримані дані коефіцієнта загальної ліквідності показують, що протягом 2021-2022 років компанія могла вчасно відповісти за своїми поточними зобов'язаннями (норматив 0,5-0,7). На кінець року в компанії залишилося 3,5 гривень на кожен гривню поточних зобов'язань. Нормативним є значення в рамках 1-3, однак більш бажаним є значення 2-3, це веде до довіри до компанії. Коефіцієнт ліквідності при мобілізації дорівнює більше ніж нормативне значення (0,5-0,7) протягом перевіряемого періоду, що свідчить про перевагу запасів над поточними зобов'язаннями.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

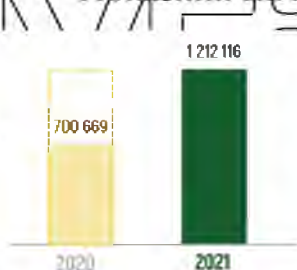
2.2 Діюча практика використання фінансових ресурсів підприємства

ОБСЯГИ РЕАЛІЗАЦІЇ

У 2021 році ТОВ «А.Т.К.» реалізувала продукції на 32,1 тис. тонн менше (або на 14,2%), ніж у 2020 році, що було спричинене зменшенням обсягів реалізації сої та продукції її переробки (шрот, лецитин, олія) на 39,8 тис. тонн.

Дохід від реалізації товарів та послуг за 2021 рік зріс на 22,9 млн грн або на 1,4% порівняно з 2020 роком. Це викликано, в першу чергу зростанням виручки від реалізації послуг, а саме надання послуг по вирощуванню кукурудзи та соняшнику.

Показник EBITDA

EBITDA - це аналітичний показник, що визначається як прибуток, за яким здійснюється виключення витрат на відсотки, податки та амортизаційні відрахування. У 2021 році EBITDA значно зросла через зростання цін на сільськогосподарську продукцію, зокрема кукурудзу та сою, основних культур, які вирощує Компанія.

Крім продажу продукції, Компанія надавала послуги на суму 78,7 млн грн, що виявилось вище на 35,4 млн грн (або 81,8%) порівняно з аналогічним показником 2020 року. Зростання цього показника в основному обумовлено збільшенням послуг з вирощування кукурудзи та соняшника на 25 млн грн і послуг з оренди на 8,9 млн грн.

ПОСЛУГИ З ВИРОЩУВАННЯ КУКУРУДЗИ, НАСІННЯ

СОНЯШНИКА

В 2022 році надання послуги по вирощуванню кукурудзи суттєво переважають в структурі наданих Компанією послуг. Послуги переважно,

було надано ТОВ «СИНГЕНТА». Що становить 60,4% всіх послуг на 47,5 млн

грн.

ОРЕНДА

Надання в оренду техніки, складських приміщень та суборенда земельних ділянок в 2022 році в структурі наданих Компанією послуг зроста на 8,9 млн за рахунок збільшення наданих послуг оренди техніки з екіпажем.

ПЕРЕДПРОДАЖНА ПІДГОТОВКА ЗЕРНОВИХ

Дохід від цього сегменту у порівнянні з 2021 роком скоротився на 2,4 млн грн або 30%. Попередні операції, які включають в себе приймання, очищення, фасування, протруювання та інші, становили 13,2% або 10,4 млн

грн.

ІНШЕ

Цей сегмент включає в себе різноманітні види послуг, такі як транспортування та зберігання мінеральних добрив і захисних засобів для рослин, а також перевезення, зберігання і збирання врожаю зернових культур. Компанія провадила перевезення товарів, таких як кукурудза, пшениця, ріпак та соя, що становили 12,5% від усіх послуг на суму 9,9 млн грн.

У 2021 році, порівняно з 2020, Компанія показала позитивну тенденцію та збільшила свій прибуток, що було обумовлено зростанням доходу від первісного визнання біологічних активів та сільськогосподарських товарів, а також доходу від надання послуг. До того ж відзначається підвищення рентабельності діяльності Компанії до 57,2%.

Використання фінансових ресурсів у товаристві має вирішальне значення для його загальної функціональності та результативності в конкретних напрямках діяльності. Ці ресурси формуються з метою забезпечення потреб підприємства, і їх ефективне використання є важливим аспектом. Спеціальна увага приділяється видам активів балансу, на які витрачається найбільше фінансових засобів, і оцінці результативності такого розподілу. З цією метою проведемо аналіз динаміки складу та структури

розділів активу балансу ТОВ «А.Т.К.» за період 2020-2022 років, який поданий у таблиці 2.2.1.

Таблиця 2.2.1

Динаміка складу та структури напрямів використання фінансових ресурсів

ТОВ «А.Т.К.» за 2020-2022 роки

Показники	2020		2021		2022		Темп приросту, %	
	сума, тис. грн.	частка, %	сума, тис. грн.	частка, %	сума, тис. грн.	частка, %	2022- 2021	2021- 2020
Активи:								
Необоротні активи	2 859 525	68,14	3 090 577	60,87	3 455 125	64,09	11,8	8,1
Оборотні активи	1 336 512	31,85	1 986 353	39,13	1 934 772	35,89	2,6	48,6
Необоротні активи та групи вибуття	364	0,01	0	0,00	1 129	0,02	-	-100,0
Баланс	4 196 401	100	5 076 930	100	5 391 026	100	6,2	21,0

Згідно даних таблиці можна стверджувати, що більшу частку в активах ТОВ «А.Т.К.» в аналізованому періоді займають необоротні активи. Так в 2022 році, порівняно з 2021 їх обсяги зросли на 364 548 тис. грн., в свою чергу їх

частка зросла на 3,22%. У 2020-2021 роках їх обсяги навпаки скоротилися на 7,27%

Оборотні активи в аналізованому періоді мали протилежну тенденцію від необоротних активів. З 2020 по 2021 вони збільшуються на 649 841 тис грн,

а потім зменшуються на 51 581 тис грн. Необоротні активи та групи вибуття були відсутні у 2021 році та протягом інших періодів займали частку менше

0,5%.

Пояснити зміни в динаміці необоротних та оборотних активів можна лише дослідивши динаміку окремих їх елементів, яка наведена в табл. 2.2.2 та

2.2.3.

Таблиця 2.2.2

Динаміка складу та структури напрямів необоротних активів ТОВ
«А.Т.К.» за 2020-2022 роки

Показники	2020		2021		2022		Темп приросту, %	
	сума, тис. грн.	частка, %	сума, тис. грн.	частка, %	сума, тис. грн.	частка, %	2022- 2021	2021- 2020
Нематеріальні активи	81 841	2,86	323	0,01	2 752	0,08	752,01	-99,61
Основні засоби	1 479 750	41,26	1 404 677	45,45	1 462 526	42,33	4,12	19,07
Довгострокові фінансові інвестиції	1 580 692	55,28	1 580 832	51,15	1 801 069	52,13	13,93	0,01
Інші необоротні активи	17 242	0,60	104 745	3,39	188 778	5,46	80,23	507,50
Необоротні активи	2 859 525	100,00	3 090 577	100,00	3 455 125	100,00	11,80	8,08

Згідно даних таблиці можна стверджувати, що основну частку в необоротних активах підприємства становлять довгострокові фінансові інвестиції та основні засоби, які в 2020-2022 роках становили більше половини та більше 40% відповідно. Загалом присутня тенденція до збільшення необоротних активів, за рахунок позицій, які займають найбільші частки.

Довгострокові фінансові інвестиції в аналізованому періоді мали чіткий напрямок руху. Так в 2022 році їх сума зросла на 220 237 тис. грн. або 0,98%, а у 2021 на 140 тис. грн., але частка зменшилась на 4,13% за рахунок збільшення частки основних засобів на 4%.

Що стосується складу оборотних активів (табл. 2.2.3), то основну частку в них впродовж 2020-2022 рр. становили запаси, їх частка зменшувалась за рахунок збільшення дебіторської заборгованості, що лежало в межах 22-38% протягом періода. У 2020-2021 рр запаси значно зросли, а саме на 648 654 тис грн, а дебіторська заборгованість у свою чергу на 24 614 тис грн, у 2021-2022 запаси децю зменшились, але все одно займали більше 60% від усіх оборотних активів, на суму 356 390 тис грн, а дебіторська заборгованість знову збільшилась на 300 099 тис грн.

Таблиця 2.2.3

Динаміка складу та структури напрямів оборотних активів ТОВ
«А.Т.К.» за 2020-2022 роки

Показники	2020		2021		2022		Темп приросту, %	
	сума, тис. грн.	частка, %	сума, тис. грн.	частка, %	сума, тис. грн.	частка, %	2022- 2021	2021- 2020
Запаси	881 150	65,93	1 529 804	77,02	1 173 414	60,65	-23,3	73,6
Дебіторська заборгованість	415 884	31,12	440 498	22,18	740 597	38,28	68,1	5,9
Грошові кошти та їх еквіваленти	23 153	1,73	331	0,02	1 519	0,08	358,9	-98,6
Інші оборотні активи	16 325	1,22	15 720	0,79	19 242	0,99	22,4	-3,7
Оборотні активи	1 336 512	100	1 986 353	100	1 934 772	100	-2,6	48,6

Витрати на основні засоби у товаристві мають значну частку, що свідчить про те, що підприємство їх оновлює, доказом є значення коефіцієнтів, наведених в табл. 2.2.4.

Таблиця 2.2.4

Динаміка показників стану та руху основних засобів ТОВ «А.Т.К.» за
2020-2022 роки

Показники	2020	2021	2022	Абсолютний приріст, %	
				2022- 2021	2021- 2020
Показники стану основних засобів					
Коефіцієнт зносу	0,28	0,20	0,24	0,04	-0,08
Коефіцієнт придатності	0,72	0,80	0,76	-0,04	0,08
Показники руху основних засобів					
Коефіцієнт оновлення	-0,02	-0,03	0,09	0,12	-0,01
Коефіцієнт вибуття	-0,09	0,04	0,04	0,01	0,13

З даних таблиці можна побачити, що основні засоби на підприємстві є відносно новими, оскільки ступінь їх зносу станом на 2022 рік не перевищує

30%. Упродовж 2021 року знос цих засобів скоротився на 0,08%, завдяки збільшенню кількості нових основних засобів, які надійшли на підприємство в порівнянні із списанням старих. Відсоток вибутих і введених основних засобів на підприємстві практично не змінився, і в окремих випадках він став

навіть від'ємним, що свідчить про списання старого обладнання. Насупереч цьому, у 2021-2022 роках коефіцієнт придатності основних засобів, який відображає частку залишкової вартості від їх первісної вартості, зменшився на 0,04% і збільшився на 0,08% порівняно з 2020-2021 роками.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

2.3 Оцінка фінансових результатів діяльності підприємства

Ефективне управління фінансовими результатами становить важливу складову підприємницької діяльності. Системи фінансового обліку включають в себе різні складові, такі як оперативний, управлінський та фінансовий облік, які надають докладну інформацію про фінансові результати підприємства. Важливо зазначити, що аналіз фінансових показників не обмежується переглядом чистого прибутку або грошових потоків. Кожен окремий показник надає контекстуальну інформацію про діяльність компанії, і лише інтегрований аналіз може забезпечити повну картину про перспективи розвитку підприємства. При розгляді фінансового обліку варто зосередитися на кількох аспектах для його вдосконалення, таких як оптимізація кореспонденції рахунків, оцінка ефективності внутрішнього контролю, мінімізація операційних витрат і збитків, максимізація прогнозованого прибутку та розподіл ефективності використання ресурсів. Для уникнення майбутніх проблем необхідно аналізувати вплив різних факторів на прибуток. Важливо враховувати, що лише виявлення проблем може розкрити повний інформаційний зміст фінансової діяльності компанії. [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами спрямована на визначення можливостей подальшого розвитку шляхом виявлення недоліків у фінансовому управлінні та розробки напрямків підвищення ефективності. Фінансові ресурси, які мають здатність перетворюватися в інші види ресурсів, визначаються за допомогою зміни статей балансу, що вимагає комплексного підходу до оцінки ефективності.

Фінансовий результат підприємства визначається прибутками і збитками. Для безперервного функціонування підприємства необхідно отримувати позитивний фінансовий результат, а саме прибуток. Величина здобутого прибутку має пряий вплив на здатність підприємства залучати інвестиції та виплачувати свої борги. Прибуток, отриманий підприємством, використовується для внесення обов'язкових податків та отримання чистого

прибутку. Тим часом, промислові надлишки використовуються для сприяння соціальному розвитку, а резервні фонди сприяють підвищенню продуктивності праці.

Головні цілі аналізу фінансових результатів включають:

- Оцінку потенціалу наявних ресурсів компанії та можливості отримання прибутку в умовах ринку;
- Систематичний моніторинг процесу отримання прибутку та його динамічних змін;
- Вивчення впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на фінансовий результат та оцінку якості прибуткового результату.

Система управління прибутком спрямована на максимізацію розміру прибутку відповідно до можливостей підприємства та ринкових умов.

Завдання включають виявлення резервів для зростання прибутку, оцінку прибутковості операційної діяльності, мінімізацію підприємницького ризику, забезпечення винятки доходу на інвестований капітал, формування фінансових ресурсів для стратегічного розвитку та зміцнення конкурентоспроможності підприємства.

Основні завдання аналізу фінансових результатів за звичайною методологією включають наступне:

- Оцінку змін у показниках прибутку та рентабельності протягом розглянутого періоду.
- Дослідження джерел та структури балансового прибутку.
- Визначення можливих шляхів підвищення балансового прибутку підприємства та чистого прибутку, що може бути використаний для виплати дивідендів.

Показники рентабельності відображають відносні результати фінансової діяльності та є важливим фактором в утворенні прибутку підприємства. Отже, рентабельність відіграє ключову роль у порівняльному аналізі та оцінці фінансового стану підприємства. [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Будь-яка зміна на підприємстві не може бути ефективною, якщо вона не приносить прибутку або не зменшує збитків, отриманих підприємством.

Для цього було проведено аналіз показників рентабельності фінансових ресурсів в часі (2020-2022 роки) та структурі, що відображено в табл. 2.3.1.

З даних таблиці можна зробити висновок, що ТОВ «А.Т.К.» є рентабельним підприємством стосовно активів. Позитивно оцінюється зростання показників рентабельності і зменшення термінів окупності активів, що і можна побачити в таблиці протягом 2020-2022 рр.,

Ситуація покращується з кожним роком, так збитковість активів (інвестицій) протягом періоду зменшилась, за рахунок збільшення частки чистого прибутку від 3% до 18%. Тобто у 2020 році на 1 грн. активів припадало 3 коп. прибутку, при цьому виключно на необоротні активи – 5 коп. а на оборотні – 10 коп., в 2021 – всього – 9 коп., на необоротні 14, на оборотні 24, а у 2022 – 18 коп. на всі активи, 29 – на необоротні та 49 має підприємство стосовно оборотних активів.

Таблиця 2.3.1

Динаміка показників рентабельності активів ТОВ «А.Т.К.» за 2020-2022 роки

Показники	2020	2021	2022	Темп	
	2022-2021	2021-2020			
1	2	3	4	5	6
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	138 347	409 032	958 359	134,30	195,66
Середньорічна вартість активів, тис. грн.	4 232 862	4 714 055	5 233 978	11,03	11,37
Середньорічна вартість необоротних активів, тис. грн.	2 910 316	3 019 976	3 273 416	8,39	3,77
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	1 322 547	1 694 080	1 960 563	15,73	28,09
Рентабельність активів (інвестицій)	3	9	18	111,02	165,48
Термін окупності активів (інвестицій), днів	30,60	11,52	5,46	-52,61	-62,33

Продовження Таблиці 2.3.1

Рентабельність необоротних активів	5	14	29	116,16	184,92
Термін окупності необоротних активів, днів	21,04	7,38	3,42	-53,74	-64,90
Рентабельність оборотних активів	10	24	49	102,45	130,82
Термін окупності оборотних активів, днів	9,56	4,14	2,05	-50,61	-56,68

Керування капіталом Компанії націлене на забезпечення неперервності діяльності підприємства та одночасне збільшення доходів через оптимізацію співвідношення власних та залучених коштів.

Керівництво вживає заходів для підтримки капіталу на належному рівні, яке дозволяє забезпечити потреби як в операційній, так і в стратегічній сферах Компанії та зберегти довіру з боку інших учасників ринку. Компанія прагне забезпечити стабільний ріст своїх прибутків шляхом виконання таких заходів: завдяки ефективному управлінню грошовими ресурсами, постійному моніторингу прибутку та доходу Компанії, а також плануванню довгострокових інвестицій, які фінансуються за рахунок прибутку від операційної діяльності Компанії.

	Примітки	Станом на 31 Грудня 2021	Станом на 31 Грудня 2020
Статутний капітал		21	21
Резерв (переоцінка активів)		492 010	325 431
Додатковий капітал		17 340	17 340
Нерозподілений прибуток (збиток)		3 286 538	2 343 179
Разом власного капіталу		3 795 909	2 685 971
Торгова та інша кредиторська заборгованість	21	591 784	900 139
Аванси отримані		23 275	91 347
Зобов'язань за договорами оренди	14	659 927	673 723
Дивіденди		5 159	-
Загальна сума позичених коштів		1 280 145	1 665 209
Грошові кошти та їх еквіваленти	19	(331)	(23 143)
Чистий борг		1 279 814	1 642 066
Разом власний капітал та чистий борг		5 075 723	4 328 037
Чистий борг/ Разом власний капітал та чистий борг		0.25	0.38

Розрахунок показників EBITDA:

	Примітки	Станом на 31 Грудня 2021	Станом на 31 Грудня 2020
Прибуток (збиток) до оподаткування		958 359	409 032
Відсотки сплачені за позиками	11	51	25 246
Відсотки за орендними зобов'язаннями	11	113 825	121 339
EBIT (прибуток (збиток) до вирахування податків та витрат на відсотки)		1 072 235	555 617
Амортизація ОЗ та нематеріальних активів	8,9,10	139 881	145 052
EBITDA (прибуток (збиток) до вирахування податків, витрат на відсотки та амортизації)		1 212 116	700 669
Чистий борг на кінець року		1 279 814	1 642 066
Чистий борг на кінець року / EBITDA		1.06	2.34

Джерело: ДОДАТОК Г

Показник EBITDA - це аналітичний показник, який визначається як прибуток, за яким віднімають витрати на відсотки, податки та амортизаційні відрахування. У 2021 році показник EBITDA виявився значно вищим, що пояснюється зростанням цін на продукцію сільського господарства, зокрема на кукурудзу та сою, які є основними культурами, що вирощуються Компанією.

Компанія схильна до наступних ризиків, пов'язаних з використанням фінансових інструментів:

- Кредитний ризик
- Ризик ліквідності
- Ринковий ризик

Керівництво Компанії бере на себе повну відповідальність за створення та нагляд за системою управління ризиками.

Політика управління ризиками Компанії розроблена з метою визначення та аналізу можливих ризиків, яким піддається Компанія. Вона також включає в себе встановлення меж ризику, впровадження відповідних контрольних механізмів і постійний моніторинг ризиків, а також дотримання встановлених обмежень. Політика та системи управління ризиками регулярно переглядаються, щоб враховувати зміни на ринку та в діяльності Компанії.

Компанія в умовах здійснення операцій у іноземній валюті (зокрема, долар США та євро), піддається валютному ризику. До цього часу Компанія не використовувала жодні інструменти для захисту від такого ризику.

Зміни в процентних ставках впливають перш за все на кредити та позики, змінюючи або їх об'ємну вартість (у випадку боргових зобов'язань із фіксованою ставкою), або майбутні грошові потоки (при наявності плаваючої ставки). Керівництво Компанії не встановило офіційної політики щодо питання вибору між фінансовими інструментами з фіксованою або плаваючою ставкою. Проте, на момент отримання нового фінансування, управління приймає рішення щодо переважної ставки на основі власного судження, враховуючи очікуваний термін погашення.

На даний момент Компанія вважає ризик зміни процентних ставок незначним і не використовує інструменти для захисту від таких ризиків.

Проте, вона здійснює постійний моніторинг процентних ставок та готова використовувати інструменти для зменшення ризиків, якщо це буде необхідно в майбутньому.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Критерії оптимізації складових фінансових ресурсів підприємства

Для ефективного функціонування підприємства недостатньо просто мати фінансові ресурси на балансі. Важливо, щоб ці ресурси були правильно сформовані та використовувалися відповідно до виду діяльності суб'єкта господарювання. Це означає, що кошти повинні залучатися на термін, що перевищує строк їх корисного використання.

Для визначення оптимального співвідношення джерел капіталу необхідно, передусім, установити, на які цілі (довгострокові чи короткострокові) використовуватиметься капітал або до яких статей активів він буде приєднуватися, перш ніж приносити прибуток. Після цього виникає інше питання: які кошти вигідніше використовувати – власні чи залучені позичкові. Однак, якщо у підприємства відсутні вільні власні кошти, виникає питання, чи варто залучати додаткові кошти на платній основі і, якщо так, то в якому обсязі **Юшибка! Источник ссылки не найден.**

Оптимізація структури капіталу є важливим етапом стратегічного аналізу капіталу, і полягає в знаходженні оптимального співвідношення між вартістю, що втілюється у кошти підприємства, та вартістю, вкладеною в грошові кошти, що залучаються з обов'язковим їх поверненням, для досягнення максимальної ефективності діяльності підприємства.

Необхідність раціоналізації структури фінансових ресурсів, призначених для формування капіталу підприємства, визначається кількома причинами:

- Вплив співвідношення "власний капітал – залучені ресурси" на доходність підприємств, що ставить перед підприємством дилему – залучати кошти і платити за них відсотки, чи розширювати обсяг власного капіталу.

- Вплив структури фінансових ресурсів на політику розширеного відтворення виробничих фондів як підприємства, так і національного господарства загалом.

- В умовах трансформації економіки України та зростаючої конкуренції набувають важливості показники фінансової стійкості та платоспроможності суб'єктів підприємництва, які характеризують ступінь покриття та захищеності різноманітної заборгованості підприємства.

- Основні показники формування ефективної структури капіталу включають частку власних та залучених коштів у фінансових ресурсах.

Більшість підприємств в Україні часто не використовують наукові підходи до оптимізації структури капіталу, а це є помилкою, оскільки результат діяльності підприємства та його майбутній стан визначаються співвідношенням між власним та позиченим капіталом. Тому підприємствам важливо чітко визначити, з використанням яких фінансових ресурсів буде сформовано їхній капітал [4, с. 18].

Компанія збут своєї продукції розподіляє як на внутрішньому ринку, так і на міжнародному ринку. Серед ключових покупців зернової продукції Компанії є агротрейдери, зокрема ТОВ "АДМ ІОКРЕЙН", ТОВ "ЕЛЕВАТОР БУД ІНВЕСТ", ТОВ "Стасі Насіння", ТОВ "Агропрогенеріс Трейд", ТОВ "ОЛІАМ Україна", Baywa Marketing & Trading, LOUIS DREYFUS COMPANY SUISSE SA, Zlote Ziarno Sp.z.o.o. Насіння сої продається сільськогосподарським виробникам та трейдерам. Основним клієнтом, якому Компанія надає послуги з вирощування сільськогосподарських культур, є ТОВ "СИНГЕНТА" – міжнародний лідер у виробництві засобів захисту рослин та насіння.

Для обробки землі Компанія орендує земельні ділянки в регіонах Житомирської, Вінницької та Хмельницької областей. Насіння для вирощування кукурудзи закуповується у великих торгових компаній, а соєве насіння виробляється на власному насінневому заводі. Для ведення сільськогосподарських робіт використовується сучасна техніка від таких виробників, як CASE, John Deere, CLAAS, NewHolland, KHNZE. Компанія також володіє різноманітними складськими приміщеннями, які здаються в оренду.

Для підтримання поточного темпу зростання та його подальшого збільшення ТОВ «А.Т.К.» повинно провести ряд заходів, спрямованих на оптимізацію структури фінансових ресурсів підприємства [2]

У першу чергу, слід прагнути підвищити прибутковість активів шляхом збільшення чистого прибутку, щоб компенсувати витрати на відсотки та податки. Це допоможе зменшити залежність ТОВ «А.Т.К.» від змін у відсоткових ставках за взятими кредитами і сприятиме накопиченню більш значущої суми коштів на рахунках. Ці резерви можуть бути використані не лише для оплати зобов'язань, але й для посилення капіталу підприємства, який, в свою чергу, інвестується у розвиток виробництва.

В другу чергу, ТОВ «А.Т.К.» потребує збільшення власного капіталу, що є ключовим у разі банкрутства. Власні ресурси допоможуть уникнути проблем з розрахунками перед засновниками та кредиторами, навіть якщо буде необхідно реалізувати всі активи. Власний капітал також зменшить потребу в залученні додаткових кредитів та дозволить отримати більш вигідні умови від банків.

Для подальшого розширення діяльності підприємству слід збільшити обсяг власного капіталу. Це можна здійснити шляхом нагромадження нерозподіленого прибутку або залученням додаткових фінансових ресурсів від власників. Зростання власного капіталу призводить до зниження частки позикових коштів, підвищення кредитоспроможності та фінансової незалежності.

Підприємство повинно залучати позикові кошти тільки до тих пір, коли це є прибутковим (з урахуванням відсоткових виплат) та можливим. Прибутковість визначається як перевищення прибутку до відрахування відсотків і податків над сумою відсоткових платежів. Якщо ця умова виконується, то підприємство може вигідно використовувати позикові фінансові ресурси. В іншому випадку, компанія стикається з можливими збитками, і залучення додаткових позик може знизити вартість підприємства.

Після досягнення моменту, коли підприємство не може здобути позикові кошти за прийнятною ціною, воно має зосередитися на збільшенні суми власного капіталу. Це повинно стати способом підвищення кредитоспроможності підприємства та повернення вартості пропонуваного йому позик на попередній рівень.

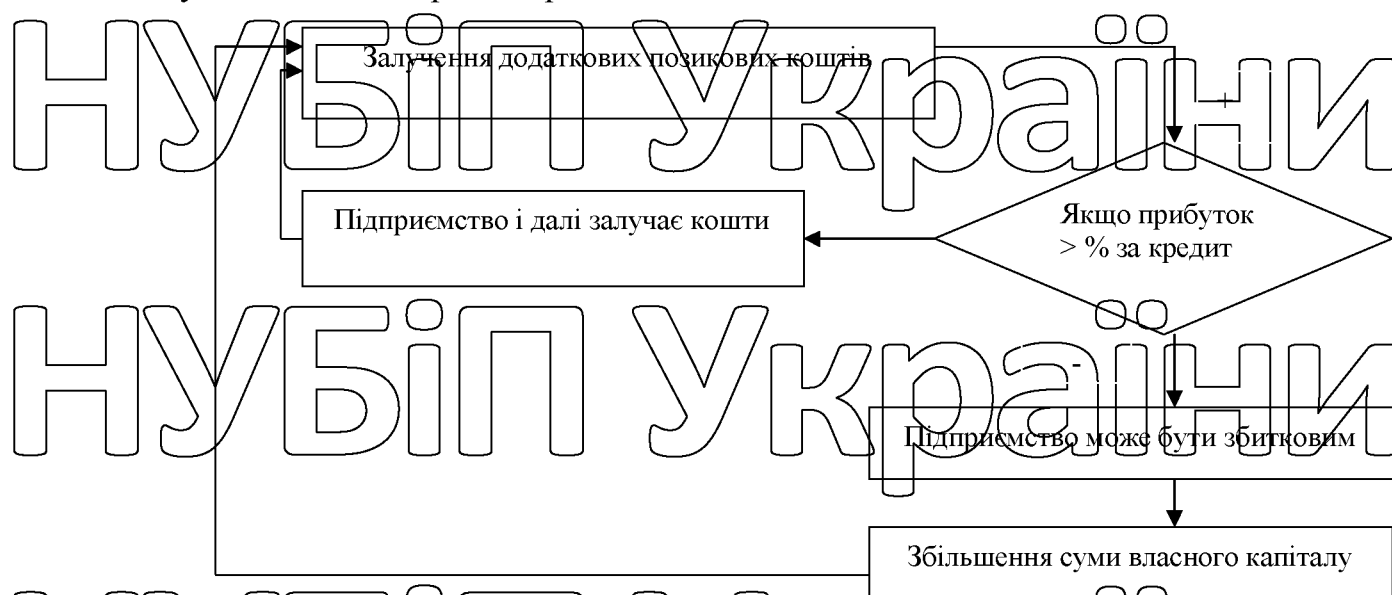

Рис. 3.1. Оптимізація співвідношення власного і позикового капіталу

Джерело [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

У пошуку оптимальної структури капіталу, спрямованої на зменшення його витрат, слід базуватися на аналізі вартості власного та позикового капіталу при змінних сценаріях їх залучення. Цей процес включає в себе різноманітні розрахунки, щоб знайти середньозважену вартість капіталу. Вирішення цієї задачі ґрунтується на виявленні тенденції зміни цін на кожне джерело ресурсів при зміні фінансової структури підприємства. Збільшення частки позикового капіталу у загальній сумі ресурсів супроводжується швидким зростанням вартості власного капіталу порівняно з вартістю позикових коштів. З урахуванням того, що ціна позикових коштів нижча, ніж власних, існує оптимальна структура капіталу, яка зменшує середньозважену ціну та максимізує вартість підприємства.

Оптимізація структури капіталу з огляду на мінімізацію фінансових ризиків вимагає проведення диференційованого вибору джерел фінансування для різних складових активів підприємства. Для цієї мети активи підприємства

групується у три категорії: необоротні активи, постійну частину оборотних активів і змінну частину оборотних активів.

Проектування ідеальної структури капіталу передбачає встановлення граничних рівнів, що максимізують прибутковість та мінімізують фінансові ризики. Це дозволяє вибрати конкретні значення на прогнозований період, з

урахуванням усіх розглянутих раніше факторів, які визначають особливості підприємницької діяльності. Остаточне рішення на цю тему допомагає утворити показник "цільової структури капіталу" на майбутнє. Відповідно до

цього показника буде визначено, яким чином формувати капітал на підприємстві, шляхом залучення фінансових ресурсів з відповідних джерел. **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**

Отже, на даному етапі функціонування ТОВ «А.Т.К.» спостерігається задовільна структура капіталу, Так як власний капітал перевищує позиковий, а також показники фінансової стійкості та стабільності знаходяться на нормальному рівні.

3.2 Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів

підприємства

У системі загального управління капіталом підприємства основна функція полягає у забезпеченні ефективного використання його в операційній діяльності, що є основним напрямком функціонування підприємства.

Специфіка операційної діяльності визначається передусім галуззю економіки, до якої воно належить. В основі більшості підприємств лежить виробничо-комерційна та торгова діяльність, яку доповнюють інвестиційна та фінансова діяльність.

Для ТОВ «А.Т.К.» операційна діяльність відзначається ключовими особливостями, які визначають специфіку використання капіталу:

1. Операційна діяльність є головним компонентом господарської діяльності підприємства і є основною метою його функціонування. При нормальних умовах ця діяльність займає найбільшу частку в обсязі задіяного капіталу.

2. Вона має пріоритет перед інвестиційною, фінансовою та іншими видами діяльності підприємства. Розвиток інших видів діяльності повинен підтримувати операційну діяльність, а не суперечити їй.

3. Інтенсивність розвитку операційної діяльності визначає економічний розвиток підприємства на різних етапах його життєвого циклу. Ефективність використання капіталу в операційному процесі визначає цілі та завдання стратегії використання капіталу та загальної економічної стратегії підприємства.

4. Операції, включені до сфери операційної діяльності підприємства, мають регулярний характер, виявляючи найвищу частоту порівняно з іншими видами діяльності. Це призводить до інтенсивного прийняття управлінських рішень, спрямованих на ефективне використання капіталу в операційному процесі. Регулярні господарські операції створюють основу для систематичного формування ефекту використання капіталу в цій галузі.

вираженого у обсягах реалізованої продукції, доходу, прибутку та інших показниках.

5. Основний акцент в діяльності підприємства спрямований на товарний ринок в рамках операційної діяльності, в той час як формування капіталу для використання переважно відбувається на фінансовому ринку. Операційна діяльність асоційована з різними сегментами товарного ринку, які визначаються типами сировини та матеріалів, що використовуються, а також характером готової продукції. Умови втілення капіталу в операційній діяльності значною мірою обумовлені станом відповідних сегментів товарного ринку. ~~[Опибка! Источник ссылки не найден.]~~

В той же час, важливим елементом формування цього ефекту є вартість капіталу, залученого до операційного процесу, що в значній мірі залежить від стану кон'юнктури відповідних сегментів фінансового ринку. Використання капіталу в операційній діяльності повинно враховувати тенденції кон'юнктури обох ринків, іноді виявляючи протилежний характер.

6. Операційна діяльність супроводжується, наряд з загальними, специфічними ризиками, які об'єднуються терміном "комерційний ризик".

Таким чином, рівень операційного прибутку, який генерується використовуваним капіталом за різних альтернативних варіантах його використання, має бути обов'язково відноситися до рівня комерційного ризику.

Основним фінансовим ресурсом будь-якого підприємства є його прибуток. Виходячи з даних таблиці 3.2.1, чистий прибуток ТОВ «А.Т.К.» за останній рік зменшився на 395 124 тис грн.

Таблиця 3.2.1
Динаміка зміни чистого прибутку ТОВ «А.Т.К.» за 2020-2022 роки

Чистий прибуток на кінець 2020 року	451 085 тис грн
Чистий прибуток на кінець 2021 року	958 359 тис грн
Чистий прибуток на кінець 2022 року	563 235 тис грн
Зміна чистого прибутку 2021/2020	507 274 тис грн
Зміна чистого прибутку 2022/2021	-395 124 тис грн

Так як ТОВ «А.Т.К.» переважно займається вирощуванням кукурудзи, сої, квасолі, ріпаку, пшениці та інших культур, то на таке значне зниження прибутку вплинула кризова ситуація в країні з початку 2022 року.

Протягом понад 18 місяців воєнного конфлікту аграрний сектор України зазнав великих збитків. Прямі втрати становлять всього \$8,7 мільярда (за даними Комітету зі статистики та економіки), але непрямі втрати перевищують \$40 мільярдів. Внаслідок війни було розграбовано та зруйновано понад тисячу аграрних господарств, а також було знищено сотні підприємств, які займалися обробкою сільськогосподарської продукції. При цьому, понад 174 тисяч квадратних кілометрів української землі потребують розмінування та очищення від забруднень. [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Однак, незважаючи на ці великі втрати, аграрний сектор України залишається міцним і стійким. Українські фермери продовжують демонструвати свою відвагу, сіяти новий врожай і збирати його.

Пропоную детально розглянути зміни чистого прибутку з 2021 по 2022 роки та на базі цих даних зробити прогноз на 2023 рік.

Таблиця 3.2.2

Фінансові результати ТОВ «А.Т.К.» за 2021-2022 р.

Назва статті	2021, тис грн	2022, тис грн
Чистий дохід від реалізації	1 676 234	2 127 489
Собівартість	-1 257 200	-1 568 992
Інші операційні доходи	855 286	363 191
Адміністративні витрати	-56 389	-64 548
Витрати на збут	-123 508	-160 898
Інші операційні витрати	722 249	6 069
Інші фінансові доходи	61	164
Фінансові витрати	-113 876	-127 102
Чистий фінансовий результат	958 359	563 235

Виходячи з даних таблиці, помітно що дохід на кінець 2022 року більше на 451 255 тис грн, а чистий прибуток менше на 395 124 тис грн, а отже, щоб збільшити прибуток, або хоча б привести до показника 2021 року, потрібно зменшити витрати, або збільшити доходи.

З таблиці 3.2.2 помітно, що суттєво зменшилися інші операційні доходи, на 492 095 тис грн, розглянемо складові цієї статті у таблиці 3.2.3.

Таблиця 3.2.3

Розкриття Інших операційних доходів ТОВ «А.Т.К.» за 2021-2022рр

Основні статті доходів	Сума	
	2021, тис грн	2022, тис грн
Дохід від реалізації іноземної валюти	0	85
Дохід від реалізації інших оборотних активів	854 762	249 818
Дохід від операційної курсової різниці		112 173
Одержані штрафи, пені, неустойки	0	6
Дохід від списання кредиторської заборгованості		60
Інші доходи		1 049
Всього	854 762	363 191

На загальне зниження інших операційних доходів вплинуло зменшення доходу від реалізації інших оборотних активів у 2022 році, завдяки збільшенню курсу валюти присутній дохід від курсової різниці. Отже, для збільшення цієї статті у 2023 році потрібно зробити інвентаризацію виробничих запасів, малоцінних та швидкозношуваних предметів тощо та продати їх. Якщо взяти дані інших операційних витрат 2022 року за 100%, то при збільшенні їх суми хоча б на 50% ми матимемо 544 787 тис грн на звітний 2023 рік, що на 181 596 тис грн більше. При незмінних інших позиціях, ми отримаємо чистий прибуток у розмірі 744 831 тис грн, що на 213 529 тис грн менше бажаного результату.

Не пройшли непомітними і збільшення фінансових витрат, так на кінець 2022 року сума становила 127 102 тис грн, що на 13,5 тис грн більше ніж у 2021 році.

Таблиця 3.2.4

Розкриття Фінансових витрат ТОВ «А.Т.К.» за 2021-2022 роки

Основні статті витрат	Сума	
	2021, тис грн	2022, тис грн
Сплата відсотків за кредитом	51	38
Дисконтування договорів оренди-пая	113 825	127 064
Всього	113 876	127 102

Таке збільшення вийшло внаслідок збільшення ставки відсотка оренди.

У звітному 2023 році потрібно зменшити/дисконтування договорів, якщо взяти суму 2022 року за 100%, при зменшенні плати за оренду палив на 30%, що становить 30 504 тис грн, ми отримаємо фінансові витрати у сумі 96 598 тис грн, а чистий прибуток у сумі 775 335 тис грн, включаючи попередні розраховані зміни. Але отриманий прибуток все одно значно менший за дані у 2021 року, а різниця складає 183 024 тис грн.

Також на зменшення доходів у 2022 році вплинуло зменшення цін на зерно, а саме: сою та кукурудзу, які являються основними джерелами доходу ТОВ «А.Т.К.».

На прикладі зміни цін сої за 2021-2022 роки проглянемо тенденцію на 3.2.1 та виявимо можливі зміни у майбутньому звітному періоді.

Рис. 3.2.1. Ціни на внутрішньому ринку на сою за 2021-2022 роки

Джерело: [1]

Урожай сої припадає на вересень/жовтень, саме тому в цей час на графіках найнижчі ціни на продукцію. Урожай 2021 року продавали у лютому-березні, коли ціна на сою була 18 600 грн за 1 тону. Внаслідок ситуації в країні, урожай 2022 року продавали у листопаді 2022 року одразу після збору, коли ціни становили близько 13 300 грн за 1 тону сої.

Тенденція збільшення і зниження цін є щорічною, тому для збільшення прибутку у 2023 році варто продати урожай 2023 року якомога пізніше, наприкінці року, коли ціна за одну тону сягне близько 17 000 грн.

Рис. 3.2.2. Ціни на внутрішньому ринку на кукурудзу за 2021-2022 роки

Джерело: [1]

Ситуація з кукурудзою та ж сама, що і з соєю. Урожай 2021 року було продано у лютому-березні 2022 року по 8 000 грн за 1 т, а урожай 2022 року було продано у листопаді за 5 300 грн за 1 т.

Загалом у 2022 році було продано сої 75 573 т на суму близько 1 005 123 тис грн, а кукурудзи 164 824 т на суму 873 569 тис грн, інша продукція на суму 248 797 тис грн, такі як: масління пшениці, соняшнику, сої, соєвий шрот та лецитин.

При незмінних обсягах виробництва продукції та собівартості у грудні 2023 року, ми отримаємо 1 284 743 тис грн за 75 573 т сої, при ціні 17 000 грн за 1 т сої, та 659 297 тис грн за 164 824 т кукурудзи, при ціні 4 000 грн за 1 т кукурудзи.

Розрахуємо як запропоновані методи збільшення прибутку вплинули на рентабельність ТОВ «А.Т.К.»

Таблиця 3.2.5

Фінансові результати ТОВ «А.Т.К.» за 2021-2023 рр.

Назва статті	2021, тис грн	2022, тис грн	Розрахунковий 2023, тис грн
Чистий дохід від реалізації	1 676 234	2 127 489	2 192 838
Собівартість	1 257 200	-1 568 992	1 568 992
Інші операційні доходи	855 286	363 191	544 787
Адміністративні витрати	-56 389	-64 548	-64 548
Витрати на збут	-123 508	-160 898	-160 898
Інші операційні витрати	-22 249	-6 069	-6 069
Інші фінансові доходи	61	164	164
Фінансові витрати	-113 876	-127 102	-96 598
Чистий фінансовий результат	958 359	563 235	840 684

При використанні запропонованих методів, ми отримаємо збільшення чистого прибутку на 277 449 тис грн, що на 49% більше за результати 2022 року.

Таблиця 3.2.6

Рентабельність ТОВ «А.Т.К.» за 2021-2023 рр.

Назва статті	2021, тис грн	2022, тис грн	Розрахунковий 2023, тис грн
Рентабельність	76%	36%	54%

На кінець розрахункового 2023 року ми отримаємо рентабельність у розмірі 54%, що на 18% більше результату за 2022 рік, тобто з кожної витраченої гривні, ми отримаємо 54 копійки прибутку.

ВИСНОВКИ

1. Без фінансових ресурсів жодне підприємство не може ефективно функціонувати, оскільки саме вони забезпечують всі аспекти його діяльності і дозволяють отримувати прибуток. Існує кілька підходів до визначення фінансових ресурсів підприємств, проте всі вони зводяться до того, що це частина грошових активів підприємства, яка формується в процесі розподілу та перерозподілу національного багатства, внутрішнього валового продукту та національного доходу. Ці ресурси утворюються завдяки власним, запозиченим і залученим коштам і перебувають у розпорядженні суб'єкта підприємницької діяльності для виконання фінансових зобов'язань, витрат на підтримку процесу розширеного відтворення та отримання прибутку від господарської діяльності.

2. Фінансові ресурси становлять основу діяльності підприємства, надаючи необхідну матеріальну базу для виконання його функції на ринку, тобто задоволення потреб споживачів. Недостатня кількість цих ресурсів може серйозно обмежити розвиток підприємства. Класифікації фінансових ресурсів відрізняються за поняттями і характеристиками, та видами групування фінансових ресурсів. Поширеною є класифікація за джерелами формування, викремлюючи три великі групи: власні, залучені та позичені. Однак на практиці часто об'єднують другу і третю групи. Ці кошти потрапляють на підприємство на різних етапах його функціонування та під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів. Фінансові ресурси акціонерних товариств можуть використовуватися для поточних витрат на виробництво і реалізацію продукції, погашення зобов'язань перед фінансово-банківською системою, розвитку підприємства, створення резервів, інвестицій, благодійності та інших цілей.

3. Управління фінансовими ресурсами включає різні взаємопов'язані складові: суб'єкт (фахівці в галузі фінансів), об'єкт (грошові потоки), мета (формування бази ресурсів з відповідних джерел та ефективне використання наявних ресурсів), і методи та інструменти для їх виведення. Управління

фінансовими ресурсами на підприємстві виступає важливою складовою організації виробничо-господарської діяльності та ключовим фактором забезпечення ефективної фінансово-господарської роботи в сучасних умовах.

Ця сфера спрямована на оптимізацію фінансового механізму підприємства, координацію фінансових операцій, їх систематизацію та точне "балансування".

4. Для оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства аналізують два блоки показників, пов'язаних із зобов'язаннями та активами підприємства. Враховують динаміку складу, структури та напрямків використання фінансових ресурсів. Для відображення фінансового стану акціонерного товариства застосовують спеціальні показники, такі як абсолютна та відносна фінансова стійкість, ліквідність, платоспроможність, ділова активність, рух та ефективність використання основних засобів, а також рентабельність активів та пасивів акціонерного товариства. [7]

5. Для аналізу джерел формування фінансових ресурсів обрано аграрну компанію ТОВ «А.Т.К.». Це підприємство спеціалізується на рослинництві - Український виробник кукурудзи, сої, квасолі, пшениці, ріпаку, на насінництві, на наданні необоротних активів в оренду. Протягом розглянутого періоду проглядається зменшення позикового капіталу, так з 2020 по 2021 рік він зменшився на 21,19%, а з 2021 по 2022 ще на 13,52%. Зменшення позикового капіталу відбулося внаслідок збільшення власного капіталу, який за 3 звітні періоду збільшився на 1 7125 183 тис грн, і також протягом періоду перевірки власний капітал становив частку більше половину всього капіталу. Протягом перевіряемого періоду статутний капітал Товариства не змінювався та його частка у власному капіталі становить менше 1%.

6. Основний спосіб використання фінансових ресурсів ТОВ «А.Т.К.» - підвищення рівня врожайності вирощуваних сільгоспкультур, підвищення експортного потенціалу продукції та товарів, формування репутації одного з найкращих виробників на українському ринку, застосування давальницької схеми переробки сої.

7. ТОВ «А.Т.К.» є прибутковим підприємством та регулярно за розглянутий період відзначається додатнім фінансовим результатом. З 2019 року Компанія встановила співпрацю з новітнім маслоекстракційним заводом в с. Адампіль Хмельницької області під назвою AdamPolSoya для обробки сої (продукція включає шрот соєвий, соєву олію, лецитин соєвий та оболонку соєву) за системою передачі сировини. Компанія належить до власників одного з найбільших комплексів для зберігання овочів в Україні, який був споруджений відповідно до найновіших європейських технологій. Це овочесховище призначене для зберігання насіння і рослинних захисних засобів.

Компанія також вклала зусилля в спорудження насінневого заводу - сучасний комплекс для обробки, зберігання і транспортування соєвих насіннь. Цей завод обладнаний спеціалізованою технікою для приймання, очищення (грубого і дрібного), сортування за розміром та кольором, просівання та упаковки насіння.

Крім цього, ТОВ «А.Т.К.» експлуатує нову нафтобазу в Житомирській області. Ця нафтобаза розташована на території Кам'янської сільської ради, Романівського району, с. Печанівка. Вона складається з чотирьох резервуарів, кожен об'ємом 950 м³, і оснащена трьома стоянками для розвантаження залізничних цистерн і двома стоянками для вивантаження автоцистерн.

8. Протягом 2020-2022 років структура капіталу ТОВ «А.Т.К.» є задовільною. На кінець звітного періоду 2020 року власний капітал складався з двох позицій: статутний капітал та нерозподілений прибуток, в якому останній займає 99% всієї суми, що може свідчити про невиняту дивідендів, з метою розширення матеріально-технічної бази підприємства. У 2021 році з'явилися ще дві позиції, такі як : капітал у дооцінках та додатковий капітал і надалі вони не змінювались, а отже не робилося дооцінок основних засобів та нематеріальних активів, а також не було іншого вкладеного засновниками підприємств капіталу. Збільшення нерозподіленого прибутку свідчить, що

активи підприємства були збільшені за рахунок операцій, за якими одержано прибуток з 2020 по 2021 на 27,8% та з 2021 по 2022 на 14,8%.

9. ТОВ «А.Т.К.» в аналізованому періоді має задовільну структуру активів. Згідно розрахунків більшу частку в активах ТОВ «А.Т.К.» необоротні активи. Деякі з них це оснащення заводу:

- автоматизована лінія наповнення;
- обладнання для укладки і упаковки мішків (голландське виробництво, Premier Tech Chronos);

- фотосепаратор ScanMaster (американське виробництво, Satake USA, Inc.);

- комплекс протруювання насіння (німецьке виробництво, Willy Niklas GmbH Apparatebau).

Оборотні активи в аналізованому періоді мали протилежну тенденцію від необоротних активів, тобто зменшились. З 2020 по 2021 вони збільшуються на 649 841 тис грн, а потім зменшуються на 51 581 тис грн. Необоротні активи та групи вибуття були відсутні у 2021 році та протягом інших періодів займали частку менше 0,5%.

10. На загальне зменшення чистого прибутку вплинув недостатній дохід за продажу продукцію. Урожай 2021 року продавали у лютому-березні, за ціною 18 600 грн за 1 тону. Внаслідок ситуації в країні, урожай 2022 року продавали у листопаді 2022 року одразу після збору, коли ціни становили близько 13 300 грн за 1 тону сої. Аналогічна ситуація простежується й у кукурудзи. Урожай 2021 року було продано у лютому- березні 2022 року по 8 000 грн за 1 т, а урожай 2022 року було продано у листопаді за 5 300 грн за 1 т. Для збільшення чистого прибутку було запропоновано продажі урожай сої та кукурудзи за 2023 рік наприкінці року по ціні 17 000 грн та 4 000 грн відповідно. При використанні запропонованих методів, ми отримаємо збільшення чистого прибутку на 277 449 тис грн, що на 40% більше за результати 2022 року. Щодо рівня рентабельності, то він збільшиться на 18% і становитиме 54 копійки прибутку з кожної витраченої гривні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. АПК ІНФОРМ URL: <https://www.apk-inform.com/uk/prices> (дата звернення 02.11.2023).
2. Белінська О.В. Сутність фінансового потенціалу підприємства. Вісник ХНУ. Економічні науки. 2014. Вип. 4. С. 267-274
3. Бердинець М.Д. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури». 2016. 352 с.
4. Близнюк О. П. Управління фінансовими ресурсами підприємств роздрібною торгівлі: монографія. Видавель Іванченко І. С. 2016. 253 с.
5. Бражник Л. В. Фінансові ресурси підприємства: їх формування та використання. Економіка і суспільство. 2018. Вип. № 14. С. 778 – 783.
6. Ванькович Д.В. Удосконалення механізму реорганізації управління фінансовими ресурсами підприємств. Фінанси України. 2010. Вип. 9. С. 112–117.
7. Вараксіна О.В., Перебийніс А.В. Управління фінансовими ресурсами як ключовий чинник формування конкурентоспроможності підприємства. Науковий вісний Ужгородського національного університету. 2020. Вип. 30. С. 29.
8. Василик О. Д. Теорія фінансів . підручник. Київ : НІОС, 2001. 416 с..
9. Ващенко О.П. Сутність та класифікація ресурсів підприємств. Журнал Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2019. Вип. № 2 (28). С. 105.
10. Гаврилко П. П. Вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства на сучасному етапі розвитку економіки України. Економіка. 2016. Вип. 3921. С. 131 – 134.
11. Гайдук І.О. Класифікація фінансових ресурсів підприємства. Збірник науково-технічних праць Національного лісотехнічного університету України. 2005. Вип. 15.3. С.206.